

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. P. D. Henr. Harphii Theologi Ervditiss. Ordinis
Minorvm, Ac Rervm Divinarvm Contemplatoris eximij.
Theologiæ Mysticæ Libri Tres**

Henricus <Herpius>

Coloniæ, 1611

Pars Prima.

urn:nbn:de:hbz:466:1-37362

D. HENRICI HARPHII

THEOLOGIAE MYSTICAE LIBRI III.

qui EDEN, hoc est, Paradisus contempla-
tiorum inscribitur,

PARS PRIMA.

*Vri diuersi homines diuersis modis medijsque ad Deum vo-
centur, quomodoque quidam diuinae uocationi
resistant. Cap. I.*

BONITAS diuina, cum sit bonum vniuersalif-
simum creaturis omnibus rationabilibus ingenita
liberalitate comunicare sese desiderat, vniuersos ad
vniionem suam sine differetia personarum inuitans,
& dicens: Venite ad me omnes qui concupiscitis me. Ecclef. 24.
Matth. 11.
Et iterum: Venite ad me omnes, qui laboratis, & onera-
ti estis: & ego reficiam vos. Cuius profecto uocationis
emolumentum ostendit, ad Patrem orans, & dicens: Pater sancte, ser- Iohan. 17.
ua eos in nomine tuo, quos dedisti mihi, ut sint vnum, sicut & nos vnum su-
mus. Et iterum: Ut omnes vnu sint, sicut & tu Pater in me, & ego in te: ibidem.
ut & ipsi in nobis vnum sint, ut scilicet sicut Pater in Filio, & Filius in
Patre est: ita per vnitatis formam in Patre & Filio vnum omnes essent
constat per charitatis ignem. Vnde Augustinus ibidem: Ita est Pater
in Filio, ut vnum sint, quia vnius substantiae sunt. Nos vero esse quidem
possumus in eis vnum, tamen vnum cum eis esse non possumus: quia
vnius substantiae nos & ipse non sumus. Praeterea 1. ad Corinth. dicitur: 1. Cor. 6.
Quod is, qui adheret Deo, vnus spiritus efficitur, scilicet participati-
one beatitudinis in futuro, vel vnus spiritus copula dilectionis in praesenti,
quia secundum Augustinum: Humilitas nos Deo subijcit, puritas
iungit, charitas vnit. Dicitur autem vnus spiritus, quasi in vnum spi-
rans per concordiam gratiae, non vnus simpliciter per identitatem sub-
stantiae, quam vnitatem operatur charitas, quia transfert amantem in
amatum. Haec enim sicut Deum inclinatur ad terram, sic hominem sub-
leuat in caelum: & sicut Deum coegit humanari, sic hominem cogit dei-
ficari, dum suis impulsibus & aspirationibus, in supereminente quan-
dam ab-

Inadefides.

dam absorptionem, verum contemplatiuum cogit expirare & annihilari. Sed vix vix desidia temporis huius: quam pauci, pro dolor, audire fatagunt vocem inuitantis amici, nec est qui retractat dicens: Quid feci? Sed omnes ferè mundanis affectibus & inutilibus curiositatibus distenduntur. Quin etiam multi religiosi, viriq; sanctitate famosi, qui diuersis scientijs curiosis, aut inuentionibus industriosis mentem occupant etiam pro terrenis coaceruandis & conseruandis, aut diuersis laxationibus, dissolutionibus, murmurationibus, recreationibus, confouendis, mundanis etiam fauoribus & adulationibus frequentandis, miserabiliter abducuntur & præpediuntur: ita quòd diuinis inspirationibus & influentijs liberum aditum non indulgent: nec restat spiraculum aliquod, quo Creatorem suum anima fidelis per flammigeras affectiones attingat. Sicque diuina vocatio, vel inuitatio à diuersis diuersimodè suscipitur, vel respicitur. Quorum differentiam in numerum septenariũ redigere placuit. Nam primò sunt quidam inuitationi huic semper inobedientes, sicut duri & indurati ac obdurati filij Adam, illud propheticum dicentes: *Desperauimus, post concupiscentias nostras ibimus.* Et hi quamdiu diuinam inuitationem nõ obaudiunt, necesse est, quòd reliquis Dei donis careant, quæ nimirum ad exauditionem vocis ipsius inuitantis essent continuo securura. Et horum quidem multa sunt genera.

Vocatione
diuinam fi-
eri septifa-
ciam.
Hier. 18.

Genera
peccantium
quinque.

Lucæ 8.

Primum est illorum, qui de bonis operibus curam non habentes, viuere volunt secundum delectamenta corporis, ac secundum libitum in impeditiõibus, & multiplicitate cordis volutari. Quòd si quãdoque quædam opera de genere bonorum actitare videntur, sola quadam arida consuetudine ducti perficiunt. Et hi sunt inhabiles ad recipiendum Dei gratiam. Et quanquam receperint ad horam contriti, eam tamen retinere non possunt, eò quòd *ad tempus credunt, & in tempore tentationis recedunt*

Secundum genus est illorum, qui teste conscientia lapsi sunt in mortalia, & nihilominus opera de genere bonorũ perficiunt. Deum timentes, bonos diligentes, eorum precibus ituari cupientes, in eorũ suffragijs spem suam constituent, ieiunantes, vigilantes, orantes, elemosynas facientes. Sed quamdiu auersio & vitiorum delectatio, dilectionem, & conuersionem ad Deum conculcant, & illi præponderant, tamdiu semper dei gratia sunt indigni.

Tertium genus est hæreticorum & perfidorum aliquatenus in fide ab-

de aberrantium, qui quæcunque bona fecerint, vel quemcunque modum religionis allumpserint, *sine fide Deo placere non poterunt*: quia fides omnis sanctitatis, & omnium virtutum solidissimum est fundamentum.

Quartum genus est hypocritarum, qui bona quidem opera faciunt, non propter honorem Dei, vel propriam salutem; sed propter nomen sanctitatis, aut cupiditatem vanæ laudis, aut propter res transitorias consequendas: & intrinsecus falsi sunt, & à Deo auersi, licet extrinsecus boni cæteris appareant. De quibus ait Dominus: *Amen dico vobis, receperunt mercedem suam.*

Matt. 6.

Quintum genus est illorum, qui sine timore & verecundia perseverantes in mortali, de Deo non curant, nec de bonis eius; sed vitam spiritualem hypocrisis reputant, & quicquid eis de DEO vel virtutibus dicitur, inuitè audiunt, aut potius irrident. Statuerunt enim in animo suo quasi non esset Deus, cælum, vel infernus: & ideo nihil scire voluit, præter id, quod præsentialiter sentiunt. Et hi peccant in Spiritum sanctum. Veruntamen adhuc conuerti possunt licet difficulter & raro contingat. Ecce quinque peccantium genera distinximus, qui quidem omnes ad vniõnem à DEO vocantur: sed quamdiu peccator se paratum exhibet in obsequium vitiõrum, surdus & cæcus permanet ac ineptus degustare & sentire diuinum bonum, quod in eo Deus operari desiderat. Quod si diuinæ vocationi veraciter obsecundare voluerit, necessarium est vt liberè proponat peccata deserere, penitentiam agere, virtutibus insistere, vt vel sic Deo concors & vnanimis fiat, & eius gratiam recipiat. Ad quod vt efficacius induci mereatur, tria præcipue consideret.

Peccator
quid faciat?

Primò, sic illam infinitam liberalitatem diuinam inspiciat, quod proprio bonitatis instinctu, omnes homines ad suam vnitatem sine personarum acceptiõne misericorditer vocat & inuitat. Nimirum cum *vult omnes homines saluos fieri, & ad agnitionem sui nominis peruenire*, tam malos, quam bonos. 1. Tim. 2.

Secundò, sic de bonitate & diuina largitate sentiat, quod cum gratia sua profluere non cessat: in omnes eius vocationi obsecundare volentes: quia tribuit *omnibus abundanter & non improperat.*

Iacobi 1.

Tertiò, tandem in se veraciter intelligere debet & experiri, nos posse fieri vitam vnã, vnumque spiritum cum Deo, si nobis ipis penitus renuntiantes, subsecuti fuerimus Dei gratiam in excellentissi-

mo secretario suo, quod nos ducere velit, obediens dominicæ voci dicenti: *Qui mihi ministrat, me sequatur, & ubi ego sum, illic & minister meus erit.* Hæc autem sequela profectus ordinato semper gressu perficitur, quia gratia Dei semper ordinatè agit in quouis homine, iuxta modulum vniuscuiusque capacitatis.

Secundò principaliter sunt quidam hanc inuitationem quasi serui mercenarij receptantes, & amplectentes. Et huiusmodi licet exterius operibus Deo obsecundare videantur: contrarij tamen sunt in intentione, dilectione, sensatione, & in omni interna exercitatione. Tam inordinatè namque seipsos diligunt, quòd non ob aliud, nisi ob proprium lucrum, & mercedem Deo seruire quærunt, in omnibus exercitijs sibimetipsis intendentes, eò quòd inordinatè sibimetipsis cõiungunt, & ad seipsos reflexi, quia vera & filialis dilectio illis deest, quæ esset eos Deo & electis omnibus vnitura. Quare meritò serui mercenarij conuincuntur, hæreditate diuina priuandi. *Non enim manet seruus in domo in æternum.* Quia mercenarius amor non modò non meretur, sed demeretur, non constituendo Deum principalem suæ dilectionis finem. Vnde licet ipsi mandata Dei sanctè; matris Ecclesiæ seruare videantur, legem tamen charitatis ignorant: quia quicquid agunt, necessitate cogente, non ex charitate faciunt, ne scilicet cum reprobis damnentur in æternum. Cùm igitur intrinsecus infideles sint, in Deo perfectè confidere non possunt, sed tota eorum vita interior est formido & pavor, miseria & labor. Omnes eorum preces, labores, & opera quæcunq; facere poterunt, ad expellendum hunc timorem, nullū eis profusus effectum auxilij præstant: quia quantò magis inordinatè se diligunt, tantò plus inferni tormenta formidant. Ex quibus liquet, quòd propria dilectio, qua homines seipsos amulantur, timorem parit infernalem: qui timor oritur ex inclinatione naturali, qua quilibet naturaliter appetit esse beatus. Vnde licet Deo quis infidelis extiterit se tamen ex se sentit ad beatitudinem, quæ Deus est, inclinatum, quam vtique timet amittere, quia se magis quàm Deum amat, & ipsam beatitudinem abstrahendo propter seipsum zelat: quapropter infidelis esse comprobatur. Iste tamen est timor, qui dicitur *sapientia principium*, & lex infidelium seruorum Dei; quia cogit hominem peccata deserere, virtutes concupiscere, opera bona perficere, quæ præparant hominem intrinsecus ad gratiam Dei suscipiendam, & ad efficiendum seruum fidelem. Nam in eo momento, quo vincere potest

auxi-

amoris priuatus.

Prou. 1. & 9.
Seruus quomodo quis fiat fidelis.

auxilio Dei propriam voluntatem, & sic abijcere zelum sui ipsius inordinatum, quod Deo de omni necessitate sua audeat confidere, in hoc tantum Deo complacet, quod ei gratiam suam elargiri non differt, per quam veram sentit dilectionem, omnem expellentem ambiguitatem & timorē seruilem, ac plenariē confidere facientem quantum sit ex parte Dei, licet ex parte subiecti semper sit timendum: & sic efficitur seruus fidelis, Deum in cunctis actibus suis incipiens intendere & diligere.

Tertio sunt quidam hanc inuitationem fideliter suscipientes, sed segniter admodum prosequentes. Et ideo dicuntur serui desides & pigri, qui scilicet gratiam iam acceptam vilipendunt, & quasi pœlibus conculcant. Quibus Apostolus ait: Hortamur vos, *ne in vacuum gratiam Dei recipiatis*. Nam illi gratiam Dei in vacuum recipiunt, qui secundum illam diligenti sollicitudine non operantur. Et hæc est ingratitude maximè detestanda, operanti Domino non cooperari, qui dicit: *Sine me nihil potestis facere*. Vnde sicut generatio fieri non potest in materia generabili & corruptibili siue corporali secundum rationes feminales, nisi beneficio luminis corporum cælestium, quæ procul elongantur à generatione & corruptione: sic anima rationalis opera viua facere non potest, nisi recipiat à sole Christo beneficium gratuiti luminis gratiæ, & nisi sequatur ipsius lunæ, id est, Mariæ patrociniū, & imitetur aliquorum exempla Sanctorum, ex quorum concursu congregetur in eo viuū opus & perfectum. Et sicut natura corporalis animæ non potest vniri, nisi mediante humore, spiritu, & calore, quæ tria carnem disponunt, vt ab anima vitam recipiat: sic Deus non præstat animæ vitam, nec vnitur eidem, nisi sit humida, per gemitum compunctionis & pietatis: nisi sit spiritualis, per contemptū omnis terrenitatis, & nisi sit calida, per desiderium patriæ cælestis. Alioqui melius esset illi non agnoscere viam iustitiæ, quam post agnitionem retrorsum conuerti, ab eo quod illi traditum est sancto mandato. Contingit enim ipsi illud veri prouerbij: *Canis reuersus ad vomitum: & Sus lotus in volutabro luti*. Cui bene Dominus ait in Apocalypsi: *Vtinam calidus esses aut frigidus: sed quia tepidus es, incipiam te euomere de ore meo*. Et tales numerantur in statu deficientium. Ad cuius euidentiam est sciendum, quod tria sibi inuicem succedunt, quæ maximè à profectu retrahunt. Primum, est negligentia mater tepiditatis, & origo totius deficientiæ, quæ triplici funiculo textitur. Est enim negligentia cordis

Pigritia in
seruicendo
Deo.

2. Cor. 6.

Iohan. 15.

Vitæ animæ
tria causan-
tia quæ.

1. Pet. 2.

Prouer. 26.

Apoc. 3.

Negligentia
proficiendi
triplex.

Pppp custodi-

Cordis. custodiendi, dum vagari permittitur, circa superflua, inutilia, & nociva. Vnde Dominus: *Vsquequò mora ùtur in te cogitationes noxiae?* Ideo Sapiens consulit: *Omni custodia serua cor tuum*, quoniam ex ipso vita procedit. Est secundò negligentia temporis expendendi, cum, scilicet subtrahat gratia deuotionis, tardiù incurrit omnis exercitij virtuosus. Hinc male cauti spiritualis amoris iura non agnoscentes, cum sine delectationibus esse nolunt, protinus ad sensualia defluunt, otiosè circumcurfantes, & in fabulis tempus dilapidantes. Tales proficere non possunt, sed deficere coguntur: quoniam diligens custodia sui, & amor solitudinis atque silentij, totius profectus initium sortiuntur & finem.

Finis. Est tertio negligentia finis intendendi, quia propriam industriam non applicant efficaciter ad poenitendum & defendendum peccata commissa, ad abiicienda tentamenta diabolica, & ad consurgendum semper ad perfectiora exercitia. Ex qua negligentia secundum egreditur, scilicet concupiscentia, quia in desiderio est omnis otiosus & remissus, quæ similiter triplici funiculo contextitur. Est enim concupiscentia voluptatis, quæ fouetur in appetitu dulcium cibariorum, molliù indumentorum, & lasciuorum oblectamentorum: quorum primum motum pro posse subterfugere debet, quia lubrica sunt, & maxime maculantia. Est secunda concupiscentia vanitatis in appetitu fauoris, laudis, honoris, & familiaritatis, quæ hominem euiscerant, & vanum efficiunt: quia omnia opera faciunt, vt hominibus pareant. Est tertia concupiscentia curiositatis, cum inordinate quis appetit scire occulta, quæ mentem inquietant; videre pulchra, quæ sensus alliciunt, & mentem excæcant, habere chara, quæ affectum inficiunt, & amorè Dei in frigidant, & sic hominem semper ad deteriora detrahunt. Nam ex hac concupiscentia, quæ sic conscientiam amaricat & conturbat, egredietur tertium, scilicet nequitia, quæ sentina omnium vitiorum est, quia primò torporem inducit acedia, quo sibi ipsi grauis & aliis intolerabilis efficitur in cõuersatione, incorrigibilis in admonitione, profuens in amaricationes iræ, inuidia, & rancoris, & infinitas fouet suspiciones, detractiones, temeraria & peruersa iudicia, & similia cunctaque toruo lustrat oculo, vnde latatur tandem vel aliquos suæ malitiæ complices inuenire, cooperatores diaboli, & cohæredes aeterni supplicij: quòd à nobis auertat. CHRISTVS IESVS sapientia Patris.

Vii cer

Vti certamina difficultatesque variæ Deo seruire inchoantibus obueniunt, & quonam pacto quisque Dei seruus Domino Deo suo fidelis consistere debeat. Cap. II.

Interrogatus Dominus, si pauci sunt qui saluantur, respōdit: *Contendite intrare per angustam portam, quia dico vobis, multi querent intrare, & non poterunt:* & hoc propter eorum desidiam, vt patet in tribus generibus seruorum infidelium, de quibus iam dictum est. Nimirum cum intrare volentibus indicitur labor continuus, & conflictus quotidianus, qui sine magna animi industria & diligentia suppeditari non potest, vt verificetur illud Iob: *Militia est vita hominis super terram.* In cuius figura diuturna fuerat concertatio inter domum Dauid & Saul, quia spiritus & caro sibi inuicem aduersantur. Et hinc spiritui nostro quotidianæ decertationes incumbunt, & prælia, à timore nocturno, à sagitta volante in die, à negotio per ambulante in tenebris, ab incursu & demonio meridiano. Parauerunt, inquit, sagittas suas in pharetra, vt sagittent in obsiduro rektos corde. Insuper narrauerunt, vt absconderent laqueos, dixerunt: *Quis videbit eos?* Denique tempestas ingruit à quatuor ventis cæli qui sunt, Spes, timor, gaudium, & mœror. *Ignis* etiam & grando nix, glacies, spiritus procellarum, & omnia simul contra miserum coniurasse videntur. Quod si liceat aliquando vel modicam in lucem respirare miserationum Domini, ac in animi tranquillitatem dulcedinemque tenuissimæ deuotionis, ne penitus in via deficiat, vel in laboribus succumbat: fateor vobis, quia felix hora, sed breuis mora. Rursumque patent insidias, premunt angustias, foris pugnae, intus timores. Tu ergo serue Dei, qui fidelis inueniri desideras, insurge, & toto conamine in prophetas Baal aciem instrue, & audacter interfice, ne interficiaris à Domino. *Consecra manus tuas, vt benedictionem consequi merearis æterni Sacerdotis.* Vnde contra tres hostes prædictos, acies belli spiritualis præcipue dirigi debet, scilicet contra negligentiam, concupiscentiam, & nequitiam. Nam strenuitas, quæ est quidam animi vigor, excutiens omnem negligentiam, & dispones ad faciendum opera virtuosa vigilanter & eleganter, contra primum hostem emittenda est. Seueritas autem, quæ est quidam vigor mentis, omnem restringens concupiscentiam, atque ad austeritatis habitans amorem, secundum hostem debellare consuecat. Benignitas denique, quæ est quidam animi dulcor, omnem excludens amaritudinem

Pppp 2 & ne-

Servi fideles foris stantes.

Philip. 2.

Divisio cordis.

Non ita dicitur servus, ut etiam non sint amici; sed in comparatione aliorum.
Ioan. 15.

& nequitiam, & habitans ad benevolentiam, tolerantiam, & inegnam latitiam, hostem tertium potenti virtute deuinat, vt sic velati verus amicus Dei *superius* ascendat. Quarto sunt quidam hanc invitationem recipientes, quasi serui fideles in gaudium Domini sui constituendi. Qui praeligant in omnibus diuinis obedire mandatis & Ecclesiasticis institutis, se ipsos exercitantes in bonis moribus & virtutibus, ac exercitijs actiuae vitae, *non quasi sum quarentes, sed qua Iesu Christi*. Veruntamen, quia in operibus actiuae vitae perfectionem vniuersam constituunt, ideo necdum eos ad interiora Dominus introducit, sed eos foris relinquit exterioribus implicandos, vt sibi suaeque familiae iugiter in omni obsequio exteriorum exercitiorum sint fideles. Quia gratiam suam & opem Deus elargitur, secundum vniuersumque fidelis aptitudinem & operam, vel in exterioribus virtutum operibus, vel in interioribus dilectionis exercitijs. Vnde nemo potest interna vltare exercitia vel sentire, nisi prius Deo sit totus & totaliter applicatus. Quamdiu namque corde diuisus & distractus fuerit, tandem effusus & instabilis animo permanebit, & a passionibus naturalibus, quae adhuc in eo viuunt, facile commouebitur. Et quamuis viuendo Dei mandata teneat; minimè tamen intrinsecus illuminatur, nec quid sit internum exercitium, vel quomodo fieri debeat, eruditur: contentus in eo, quod scit & sentit se Deum intendere, ac eius placitissimam voluntatem in omnibus velle perficere. Nam quia se sentit in intentione non fictum, & in diuino seruitio fidelem, in his sibi complacet, & videntur ei exteriora opera virtuosa, facta cum intentione recta, esse sanctiora & vtiliora, qualibet exercitatione interna, quia vitae modum extroeuentem auxilio diuino praelegit: & ideo non agit frequentat exteriora opera cum discretionem, quam Deum, propter quem operatur, cum intima dilectione. Et haec est causa potissima, cur in eius corde magis depicta sunt & versantur opera, quae perficit, quam ipse Deus, propter quem agit. Hinc nimirum actiuus remanet, & exterioribus deditus, nec est aptus satisfacere consilijs dominicis, eò quod eius exercitium est potius externum quam internum, sensuale quam spirituale. Sicque adhuc tanquam seruus à diuina familiaritate remanet alienus, quia *nescit quid faciat Dominus eius* in interiori operatione animae, quod vtrique praesentiunt amici Dei; quibus ait in Euangel. *Iam non dicam vos seruos, quia seruus nescit quid faciat dominus eius. Vos autem dixi amicos, quia omnia quae audiu à Patre meo, nota fe-*

an feci vobis. Et ideo multi rudes ad exteriori conuersi, de spiritualibus in experti, semper interno arguunt & iudicant, veluti otio vacantes: sicut Martha de Maria conqueratur, quod in obsequio tam sancto, tam pio non se ministrare iuuaret. Videbatur enim ei, quod obsequio grandi & magne utilitati defruiret, & soror sua Maria velut inuili otio superflue vacaret. Sed Dominus super utranque diffinitiuam protulit sententiam, & arguit Martham, non de suo ministerio, quod utique bonum erat, sed de nimia sollicitudine, qua distenta atque distracta turbabatur: deinde laudauit Mariam de interna sua exercitatione, dicens: *Porro vnum est necessarium: & ideo Maria optimam partem elegit, que non auferetur ab ea.* Hoc autem vnum est vniuersus amor diuinus, cui iugiter inherere est sapientia consummata. O vnum, cui nec aliquid comparari ne dicam adæquari valet in creaturis. *Maria* planè *optimam partem elegit*, cum amatoriam in Deum adhesionem suis exercitijs frequentauit. Quam partem veri amici Dei, veluti diuinorum secretorum conscij, sibi nunc etiam eligunt. Sed alteram partem & bonam elegit Martha, scilicet actiuam & exteriorem vitam, licet non adeò perfectam: quam adhuc eligunt serui fideles ob amorem Dei sui, vt & ipsi audiant in die iusta necessitatis: *Euge serue bone & fidelis, quia in paucis fusti fidelis, super multate constituam.* Qui verò perfectus in vtroque fuerit, hic beatus in facto suo erit. Quinto verò sunt quidam hanc inuitationem recipientes, vt amici Dei secreti, qui, scilicet, iugiter ante Dei conspectum cum interna exercitatione sunt erecti, licet hanc internitatem cum proprietate quadam possideant, eò quod eligunt ipsam amatoriam adhesionem pro excellentissimo, ad quod peruenire queunt aut volunt: & ideo nequaquam valent se vel opera sua pertransire in quandam otiosam nuditatem sed sui, operumque suorum imaginibus intrinsecus obuclati sunt & depicti. Quamuis autem in amatoria sua adhesionem cum Deo sentiant vnionem, in ea tamen vnione experiuntur inter se & Deum differentiam & alteritatem: quia simplex excessus in nuditatem & modipriuum ab eis incognitus est & indilectus. Et ideo sublimissimorum vita adhuc in ratione & modo permanet. Vnde licet intellectum lymphidum habeant, & omnium rationabilium virtutum discretionem, ipsa tamen simplex speculatio patenti memoria in claritate diuina permanet eis penitus incognita & occulta. Quamuis, inquam, ad Deum erectos se sentiant in vehementi dilectionis ardore,

Luc. 10.

Vnum, cui
vnicè inheret
redū, quod

Matth. 25.

Fidelitas
secretarij
imperfecti.

proprietatem tamen sui retinent, nec ad nihilum in amoris vnitatem consumuntur aut comburuntur. Præterea, licet in Dei seruitio semper eligunt viuere, & æternaliter illi complacere, non tamen in Deo mori cupiunt omni proprietati spiritus, & vniuersam cum Deo gerere vitam. Denique, quamuis omne solatium, & omnem requiem de foris accidentale partipendant, Dei tamē dona & opera sua intrinseca magna reputant: consolationē & dulcedinem, quam intrinsecus sentiunt, nimis diligūt, & sic in itinere requiescunt, nec propter prægustandum summam felicitatem in amore nudo, modo carente, plene moriuntur. Et ideo licet exercere possent, & cum discretione cognoscere omnem amatoriam adhesionem, ac singulos internos ascendentes aditus, quos in conspectu Dei possibile est exerceri, remanet tamen eis ignotus excelsus ipse modo carentis, ac illud opulentum deuium in amorem supereminentem, ubi nunquam reperiri poterit principium, vel finis; ordo, vel modus. Nihil enim aliud amici secreti sentiunt, quam amatorium viuendum ascensum in modo: sed quomodo super omne exercitium per amorem nudum Deus in otiositate possidetur, minimè sentiunt, sed semper ascendentes sunt ad Deum in fide vera, expectantes æternam beatitudinem spe

Amici secreti Dei.

Certificatio ista est intra limites coniecturæ, vehementis tamen: ideo certificatio nis nomine & hic & infra pluries vitur auctor. Rom. 8. Filij Dei occulti. 1. Ioan. 5.

recta, anchorati in Deo charitate perfecta. Certificati tamen nō sunt de vita æterna, quia nōdum in Deo sibiipsis & omni proprietati mortui sunt. Quod si in cunctis operibus omni proprietati renuntiarent, vniuersa spiritu nudo puroque transirent: in qua puritate sine medio agerentur à spiritu diuino, certitudinem quandam capientes, quod essent filij Dei: quia qui *spiritu Dei aguntur, filij Dei sunt.*

Sexto, sunt quidam hanc inuitationem complectentes sicut filij Dei occulti: quos utique necessarium est, non solum virtutibus viuere & vigilare, sed etiam super omnes virtutes in Deo mori & consopiri, ut felicius in eo renascantur. Pro quo sciendum est, quod licet homines cum nascuntur ex spiritu sancto tunc gratiæ filij sunt, & eorum vita virtutibus decoratur, ac vniuersa Deo contraria vincunt, secundum illud Ioan. *Omne quod natum est ex Deo, vincit mundum:* hi tamen hic serui dicuntur, quia necdum in Deo stabilitos se sentiunt, nec de vita æterna certificados. Sed cum nos ipsos excedimus, & in ascensu nostro ad Deum tam simplices efficiamur, quod amor purus & nudus apprehendere nos quiverit in ipsa sublimitate sua, ubi semetipsum exercet super omne exercitium virtutum in nostra scilicet ori-

et origine, vbi spiritaliter nascimur, ibi transformamur, & in Deo nobis vniuersæque proprietati morimur, ac filij Dei occulti effici-
 mur, nouam vitam in nobis reperientes, iuxta illud Apostoli: *Mor- Mortui
 tui estis, & vita vestra abscondita est cum Christo in Deo.* Quod vt ex-
 periri mereamur in accessu nostro ad Deum, gesta e debemus nos-
 ipsos, & ante nos opera nostra, velut æternam oblationem Dei, in
 cuius præsentia cuncta deferemus, & in amore moriendo, omne crea-
 rum excedemus, vsq; in supersubstantiales Dei diuitias, & ibi Deum
 in sempiterna nostri mortificatione possidebimus. *O beati mortui,* Apocal. 14-
qui sic in Domino moriuntur, quia permanent feliciter mortui, & à se-
 ipsis in fruibilem Dei vnitatem dimersi, semper in amore de nouo-
 morientes per intractiuam superinformationem vnitatis eiusdem.
 Vnde in accessu nostro cum virtutibus ad Deum, manet Deus in no-
 bis, & ex Deo nascimur; sed in ipsa transitione nostri ac rerum om-
 nium, nos in eo manemus, & morimur. Vbi autem in amore cuncta
 transimus, omni considerationi morientes in quandam inscientiam
 & caliginositatem, ibi agimur & superinformamur ipso eterno Ver-
 bo, quod est imago Patri: ac in otiositate spiritus nostri claritatem
 incomprehensibilem accipimus, quæ nos circumplectens, perfluit
 velut aër vel stella solari claritate perfunditur. Quæ claritas est intui-
 tio quædam & speculario termini nescia. Deniq; quod sumus, aspici-
 mus: & quod aspiciamus, id ipsum sumus, versantes in lumine deiformi:
 quia vita, mens, & esse nostrum simpliciter eleuatū est, & vnitum
 veritati, quæ est Deus. Cui contemplationi semper adhæret exerci-
 tium modi nescium, id est, vita tendens in nihilū. Quia cum simplex
 radius diuinæ claritatis, in qua fundati sumus, illuxerit, continuo nos
 à nobis ipsis in ipsam superessentiam & amoris absorptionem attra-
 hit. Cui absorptioni iuge exercitium amoris modo carens adheren-
 do subsequitur: eò quòd amor otiosus esse non potest, sed scita & gu-
 stu scrutari nititur inscrutabiles diuitias in suo fundo viuentes. Et
 sic inhiare iugiter incomprehensibili, quid aliud est, quàm obnatæ
 fluuii decurrenti? cum deserri non potest, nec apprehendi. Eo care-
 re est intolerabile, consequi impossibile. Nec potest ad plenum fari,
 nec silentio penitus occultari. Nam nos ipsos inspicientes, sentimus
 spiritum Dei nos impellentem in hoc insatiabil: desiderium: sed su-
 pra nos suspicientes, percipimus Dei spiritum trahentem, & ad ni-
 hilum redigentem in ipso superessentiali amore, cui vniti sumus, &

quem rebus omnibus profundius possidemus. Hæc autem possessio est simplex quidam infinitæ profunditatis sapor omnis boni, in quo absorpti sumus in ipsam profundissimam diuinitatis tranquillitatem. Cuius rei veritatem sola docet experientia, ita quod nec ratio, nec exercitatio illud scrutari possunt, vel apprehendere. Et ideo subsequens exercitatio nostra manet erratica & modi nescia, quia bonum illud infinitum, quod gustamus, comprehendere non possumus, vel exercitio nostro attingere. Hinc in nobis pauperes sumus, & famelici, & sitibundi; in Deo verò diuites, saturi, & ebrij. In nobis operosi, in Deo ab omnibus otiosi, sicque semper manebimus, quia sine amoris exercitio Deum nunquam possidere vel retinere valemus.

Quenam impediant quemque, ne perfectionis gradum attingat.

Cap. III.

- Matth. 11. **S** Regnum celorum vim patitur, & soli violenti rapiunt illud, non immeritò admonuit nos Dominus interrogatus, si pauci sunt qui saluantur, dicens: *Contendite intrare per angustam portam, quia, dico vobis, multi querent intrare, & non poterunt:* nimirum eò quòd minimè cum omni diligentia quærunt: quibus licet adest velle naturæ, sed tamen velle gratiæ non ita, quod solum velle vitia excludere nouit.
- Rom. 7. In quorum persona dicit Apostolus: *Velle quidem adiacet mihi, perficere autem non inuenio.* Hinc Christus suis prædixerat: *Sine me nihil potestis facere,* id est, sine spiritu meo: quia teste Iob: *Spiritus eius ornauit calos, & obstetricante manu eius, eductus est coluber tortuosus,* id est, peccatum. Sed væ desidia temporis huius, cui potissimè conuenit illud Actuum Apostolorum: *Vos incircuncisi corde & auribus semper Spiritui sancto resistitis,* ne scilicet peccatum eliminare valeat, quando minus in omnem vitam perfectionem deuocere? Sicut enim in *Lege veteri* spiritus Domini semper ductor fuerat filiorum Israel ex *Agypto* migrantium in terram promissionis, sic etiam in profectu spirituali, nunc ductor existit vniuersæ Christianitatis. Sed sicut redundanti profusæ largitatis illius, à fragilitate naturæ, digeri vel regi non potest, in his, qui pleurissima voluntate trahunt illius fideliter adherent (sicut dicit Ecclesiastes, *non est in hominis ditione prohibere spiritum*;) sic etiam effectum illius impediunt, qui voluntati eius libero arbitrio, liberaliter non obsequuntur, aut seg-
- niter

niter famulantur. Et ideo tam multi, licet à Deo misericorditer vocentur, & à dulcedine spiritus eius ad omnem perfectionem suauiter inuitentur, miserè desipiunt in infimis prostrati, retro respicientes, & circa minima languente.

Ad cuius euidentiã sciendum, quòd præcipuè septem reperiuntur quæ profectum debitum tam multorum impediunt, ne spiritus scriptiformis in eis plenum & liberum effectum fortiatur, & ad infra scriptam perfectionem anima tam efficaciter inuitata perducatur. Primum igitur vitæ perfectionem: impediens est nimia sensualitas, licet tantum in affectu venialium ipsa consistat. Hæc enim omnia naturæ commoda & solatia quærunt effectum, si potest, vel saltem affectum, si aliter non potest, in cibis & potibus delicatis, lectulis mollibus, vestibus curiosis, colloquijs fabulosis, conuiujs gaudijs, & similibus oblectationibus & naturæ sensuali commodis, vt in capite præcedenti de concupiscentia dictum est. Quæ profectò spiritualia exercitia difficilia reddunt & insipida: quia carnalis homo non percipit ea, quæ sunt spiritus Dei: nec inuenitur in terris suauiter viuentium, sed potius muscæ morientes, id est, sensuales oblectationes, perdunt suauitatem unguentis, id est, spiritualis exercitij. Nec mirum, cum etiam mens ipsa vel corporali molestia, vel etiam aliqua de causa spiritali præpedita, si non in amoris motibus vnitiuis in die semel ad diuinum osculum aspirando toto desiderio se extenderit, vix erit quin in seipsa tepida reddatur, & de perfectione mentalis contemplationis aliquid amittat: Quia stat sponsum ad ostium, & pulsat sine intermissione, dicens: Surge, propera amica mea, & veni. Si ergo in expectatione nimia dilectum attardiat, quid mirum, si velut offensus ad tempus se subtrahat? Et licet tam intenso habitu sicut prius eum diligat, suæ tamen delicti pœnam sustinens, cum dolore prosequitur, dicens: Quasi per noctes, quem diligit anima mea. Et bene per noctes quærere se dicit, quia hac de causa mens in suis sursum actionibus impeditur, vt in quem primò lucidè & expedite sine tenebris mouebatur, nunc inuolutam caligine quadam se sentit, ita quòd affectus à cogitatione phantastica in illo, in quem mouetur, separari vix valeat. Vnde prosequitur: Quæsiui, & non inueni illum, in tanta scilicet agilitate affectionum ardentium, vt solebam. Quanto magis cum per inordinationes virium interiorum, aut ineptas delectationes sensuum alibi requiem quærat, à fonte bonitatis mens obliquatur, & obliquata dispergitur: & anima per

Impediens
ta profectum
di septem.

Sensualitas
contra timorem.

1. Cor. 2.
Iob 22.
Eccle. 10.

Apoc. 3.
Cant. 2.

Cant. 7.

ma per venialia semper aliquantulum offuscatur, & à desiderio, quarens alibi delectari, in frigidatur. Quòd si tales aliquando videntur habere spiritum deuotionis, fictus tamen est & deceptorius, aut potius affectus naturalis, quo quidam facillè se applicant ad quodlibet diligibile. Denique, si spiritus Dei largitate proflua tales visitare dignatur, sciant huiusmodi se recepisse mercedem in presenti. Nec enim talibus visitationibus vti salubriter norunt, in omnibus proprium commodum & oblectationem quærentes. Et hi quidem contrarij sunt dono Spiritus timoris Domini. Non, inquam, illi timori, qui pœnam refugit; sed illi, qui refugit culpam & paternam indignationem. Primus namque licet aliquando manum cohibet, non tamen affectum. Et ideo, vt dicit Ecclesiastes, *Non saties*, id est, non multum, *recordabitur dierum vite sue*, cum *Deus occupauerit cor eius delicias*. Quorum infinitus est numerus, qui scilicet ad perfectionem aspirare videntur, sed sine labore & mortificatione.

Eccle. 5.

Præsumptuositas
cōtra pietatem.

Lucæ 18.
Temerarium iudiciū cōtra pietatem.

Secundum est nimia præsumptuositas in his, qui iam curam carnis & oblectationes abieciſſe videntur, in exercitijs virtuosis seduli, in castigationibus corporalibus austeri. Sed ex hoc efficiuntur vanè gloriosi, ita quòd in conscientia propria reperiuntur elati, & in alienis conscientijs dijudicandis proni, dicentes cum Pharisæo: *Non sum sicut ceteri hominum, raptores, adulteri, & velut hic publicanus*. Et exinde (vt in pluribus) redduntur passionibus rancoris dediti, indignabundi, suspiciosi, temerario iudicio pleni: quæ cuncta sunt indicia cauteriata, perturbata, amaricata, & elata conscientie. Et, vt dicit Chrysostomus, Nec facile reperies quenquam; nec patremfamilias, nec claustralem, expertem huius erroris. Sunt enim hæc diabolicæ tentationis insidia. Nam qui seuerè peccata discutit aliena, nunquam priorum reatum veniam merebitur. Hæc ille. Vnde meritò dicit Gregorius, quòd vera iustitia compassionem habet, falsa dedignationem. Et sic contrariatur dono secundo Spiritus sancti, quod dicitur pietas. Quia falsa iustitia tumorem prouocat, indignationem excitat, & sua malitia possessorem efficit peiorem, vana complacencia plenum, humanæ gloriæ cupidum, & in omni conuersatione proprii sensus & capitis, vaneque sciolum. Pietas autem non docet temeraria fouere iudicia, & aliorum vitæ detrectare; sed pie compati in omni angustia, tam spirituali quam corporali, vt plenius videbatur infra.

Ter.

Tertium verò est nimia scrupulositas in his, qui duo prædicta impedimenta conati sunt suppeditare. Quorum conscientiam nec frequens confessio, nec dolorosa contritio, nec rigorosa satisfactio pacificare potest: sed quotidie remanent quasi *vulnerati dormientes in sepulchris*, semper trepidi, nunquam securi. Nam ipsi scrupulositas ducit ad continuam cordis inquietudinem, quandamque melancholicam passionem, humanam naturam squalore corrodentem & tabescere facientem. Et hoc propter modicam in diuina bonitate confidentiam. Neque id mirum, quia licet semper scrupulositate conscientiae & sedulae confessionis laborent, nunquam tamen fideliter ab his, quæ conscientia redarguit, se emendant: & hoc est signum euidentis, quòd non amore iustitiæ, sed magis timore vindictæ cuncta perficiunt. Vnde scrupulositas ista quandoque deducit hominem etiam ad conscientiam erroneam, quod est periculosissimum. De qua dicit S. Thomas super librum 2. Sententiarum, distinct. 39. quòd obligat hominem ad peccatum per accidens, cum scilicet dicat aliquid faciendum esse bonum necessariò, quòd tamen secundum se consideratum fieri non est bonum necessarium ad salutem, sed conscientia errat: tunc ligatur voluntas ad hoc perficiendum per accidens, scilicet ratione apprehensionis, qua iudicatur bonum illud faciendum ad salutem esse necessarium. Si verò talis conscientia dicat aliquid esse faciendum, quòd tamen secundum se est malum, tunc si illud apprehensum ut bonum fiat, peccatum incurritur, quia secundum se malum est: si verò non fiat, peccatum tamen non euitatur, quia ratione apprehensionis voluntas ad illud perficiendum obligatur, virtute diuini præcepti, quo putat illud esse necessariò faciendum. Nam plus obligat dictamen conscientiae, ratione diuini præcepti, quam mandatum prælati. Denique scrupulositas ista ex duobus originem suam

sumit. Primò, ex inordinato sui ipsius amore, cui timorem inordinatum incutit. Secundò, ex remisso & exiguo diuino amore, quia amor Dei confidentiam ingerit: à quo qui deficit ac desipit, pusillanimitatem incurrit. Et hi donò tertio Spiritus sancti, scilicet scientiæ, contrarij sunt, ex quo nobis profluit vera discretio, quæ potissimum est ornamentum humanæ vitæ saltem exterioris, tam in agendis, quam in credendis, & qualiter vnumquodque ponderari debeat.

Quia tum est affectus inordinatus humani fauoris, laudis, complacentiæ, vel amoris: propter quæ conquirenda, conseruanda, vel recuperanda

Scrupulositas contra conscientiam.

Psal. 27.

Conscientia errans.

Scrupulositatem fieri bifariam.

Gloriæ vanæ affectus contra fortitudinem.

peranda, quidam plus quàm oportet solliciti sunt, vel ea faciendo, vel in his condescendendo, quæ minus expediunt, aut saltem à via perfectionis retrahunt: vel ea rursus prosequendo, quæ conscientie puritatem inficiunt, eò quòd despici, derideri, non reputari, non diligere, vel ab aliorum familiaritate abijci refugiunt. Nec imitantur illud Apostolicum: *Mibi mundus crucifixus est, & ego mundo.* Et iterum: *Si adhuc hominibus placerem, Christi seruus non essem.* Et rectè quidem, quia *qui hominibus placent, confusi sunt, quoniam Deus spreuit eos.* Quòd si aliqui inueniuntur qui placere non cupiunt, pauci tamen admodum sunt, qui despici desiderant. Vnde multi propter humanam amicitiam conseruandam, veri profectus infinitam patiuntur iacturam. Qui profectò quarto dono Spiritus sancti, scilicet fortitudinis, contrarij sunt, quo quis omnia extrinseca conculcare & supergredi festinat, vt patebit infra.

Immortificatio circa consilium.

Quintum est immortificatio sui ipsius, cum scilicet omnia prædicta quis suppeditauerit, exterioraque cuncta reliquerit, sed nondum semetipsum abnegat in omnibus, studens propriae mortificationi, & diuinæ voluntatis omnimodæ subiectioni. Vnde Dominus: *Nisi, inquit, granum frumenti cadens in terram mortuum fuerit, ipsum solum manet: quia nondum aptificatum est ad recipiendum diuinam in actionem.* Sed qui *vult venire post me,* ait Dominus, *abneget semetipsum,* omnia quæ sunt contraria nature viuaciter complectendo, & eius appetitum secundum moderamen veræ discretionis in omnibus frangendo: & tollat Crucem suam, tam spiritus, quàm carnis mortificationem exercitando, & aduersa singula pro nomine Iesu gaudenter amplectendo: & sequatur me, sine cordis retractione, per quascunque viarum semitas se trahi sustinendo, vt sic verè dicat cum Psalmista: *Paratum cor meum Deus, paratum cor meum,* scilicet tam in desolatione, quàm in consolatione; tam in gratiæ subtractione, quàm in interna deuotione vel sensuione, superabundare & penuriam pati. Alioqui quamdiu ad hoc ipsum se paratum non inuenierit, alicui Dei dono vel aliquantulum inniti comprobatur, & esse contrarius dono quinto Spiritus sancti, scilicet diuini consilij, iudicatur; quo, scilicet, quis omnem propriam voluntatem amoris valetudine superat, & dulcissima reuerentia iugiter ad Deum loquitur, dicens: Non mea Domine, sed tua voluntas fiat in omnibus: sicque fideli & humili amatori diuina voluntas fit summum gaudium, & delectatio maxima felicitas.

Psalm. 56.
& 107.

Philip. 4.

Matth. 26.

cundum spiritus sensationem. Et sic in nobis natura summe supprimitur, & Deus summe exaltatur, & ad suscipiendum omnia Dei dona spiritus amans aptus efficitur, ac prouectius plerunque sublimatur, tam in humili patientia aduersorum, quam in affluentia delectabili operum magnorum, æquali utrobique charitate vigente.

Sextum est in rebus etiam licitis distractiua cordis occupatio, quæ sua consuetudine quandam superinducit animi distemperantiam, & euagationem, etiam tempore quietis vel orationis inuitabilem. Et ideo licet approbetur in Scriptura labor fructuosus, reprobatu ramentum nimia sollicitudo cordis, eò quod non sinit inferiores animæ vires ad cordis tranquillitatem & unitatem peruenire: quanto minus à peregrinis impressionibus vires animæ superiores sustinet denudari, ut ipsam mentis serenitatem valeat attingere? Hinc scriptum est, quod nemo militans Deo implicat se negotijs secularibus. Et: Qui minoratur actus, percipiet illam, scilicet sapientiam. Vnde dicit Ecclesiastes: Vidi afflictionem quam dedit Deus filiis hominum, ut distendantur in ea, scilicet per sollicitudinem. Cuncta fecit Deus bona in tempore suo, & mundum tradidit disputationi eorum. Sicque sensus humanus infinitis se immiscet quæstionibus & inuestigationibus, quæ sunt ad inuestigandum vtiliora relinquens. Agitque contraria dono Spiritus sancti sexto, ipsius scilicet intellectus, de quo videbitur infra.

Septimum denique est, pura intellectualis exercitatio, quæ virtutem amatiuam veluti dominam suam præuiam non habet. Tunc enim (ut in pluribus) intellectus noster exercitatus, ipsam curiositatis & nouitatis aut vanitatis oblectationem comitem habet. Nec huiusmodi exercitatio veram redolet diuinam allectionem aut aspirationem ad diuini complexus vnionem, sed potius semper quandam experitur à Deo separabilitatem & alterietatem, eò quod flammigeras aspirationes hanc felicissimam vnionem præcurrentes penitus ignorat. Vnde conqueritur Ecclesiastes, dicens: Solummodo hoc inueni, quod fecerit Deus hominem rectum, & ipse se in finis miscuerit quæstionibus. Et ideo quanto tales plus proficiunt in contemplatione, tanto plus deficiunt in capitis euacuatione. Nam tria sunt, quæ præcipue deducunt hominem ad amentiam. Primum, est nimia scrupulositas in sua vel aliena conscientia, reuoluendo, dijudicando, suspicando, malè interpreando, protinus indignando: de quibus iam dictum est. Secundum, est indiscreta corporalis austeritas, præsertim in nimia sub-

Occupatio
cordis in li-
citis nimia
contra in-
tellectum.

2. Tim. 2.
Eccl. 38.
Eccl. 3.

Curiositas
intellectus
contra sa-
pientiam.

Amentiam
inducuntia.

Rom. 12.
Prou. 25.

tractione somni vel cibi. Quare dicit Apostolus: *Rationabile obsequium vestrum*. Tertium, est ipsius intellectus nimia curiositas inuestigando & ratiocinando: *Quia qui scrutator est maiestatis, opprimetur à gloria*. Si igitur occupatione salubri vim suam intellectiuam exercitare uoluerit, faciat ipsam uelut pedissequam vim amatiuam subsequi, ut nihil in sua contemplatione requirat, nisi quod inflammationem mentis ac unionem spiritus redoleat & excitet. Alioqui contraria erit dono septimo Spiritus sancti, scilicet dono sapientiae, quae sicut intellectus ad agnitionem, sic ipsa sapientia ad degustationem aspirat: non utique quamcumque degustationem, sed ipsius charitatis, quae palatum est ipsius spiritus, ut postea videbitur.

De preparatione actiuae uitae, & moralis. Cap. IIII.

Mal. 48.

Sapient. 2.

Visioni spiri-
tuali tria
necessaria.

Matth. 5.

Increata Sapientia licet super uniuersa creata radios suos, ueluti quaedam indicia sapientiae suae, diffuderit, ampliori tamen priuilegio propriam imaginem animabus humanis eleganter impressit, secundum muneris sui largitatem. Sed *homo cum in honore esset, non intellexit*, quinimò & sapientiae lux infusa diuinitus, per peccati tenebras & caligines occupationum temporalium obtenebrata fuerat, eò quòd *excacauit illos malitia eorum*. Vnde ad preparationem debitam actiuae uitae, visio spiritualis est nobis necessaria, ne caecitate multemur aeterna. Ad cuius visionis excitantiam, sicut ad corporalem, tria praecipue requiruntur. Primum, est lumen medium visionis, aërem scilicet illuminans: per quod intelligitur infusio luminis gratiae gratis datae uel praecurrentis. Et haec omnibus communiter datur, ut sic omnibus excusationis uelamen auferatur. Vnde, sicut Pater caelestis *solem suum oriri facit super bonos & malos, & pluit super iustos & iniustos*: sic in omnes gratiam gratis datam diffundere non cessat, licet in omnibus aequaliter non operetur. Quidam enim, ut arbores malae, fructus agrestes afferunt, eò quòd furculos & ramulos malos, id est, uitia amputare non curant, ut bonorum fructuum furculi inferantur, & gratia gratum faciens acquiratur. Dum autem haec gratia praeueniens ad introductionem gratiae gratum facientis efficaciter negotium suum exequitur, tunc anima prauis desiderijs resistere inducta, ueluti diuino timore trepida, reatuque propriae conscientiae pauida, cogitat quid agere debeat: & in ea protinus nascitur peccatorum displicentia, ac naturalis quaedam beneuolentia. Ibi quoque praecurrens gratia summis innixa uiribus gradum sistere cogitur: attritoque corde, & omnifarè quòd in se est

se est faciente, nec progredi propria virtute valente, restat diuinæ bonitati negotium, utcumque inchoatum, consummandum. Quæ scilicet præclarum illud lumen gratiæ gratum facientis, animæ sic attritiæ, nullis dignis meritis præcedentibus infundit. Nam hoc lumen Deus, quem nulla attingunt merita, per semetipsum infundit, cognitiuas & affectiuas animæ vires illuminans & compungens. Et hic est consummatio gratiæ præcedentis, & initium subsequentiæ. Et hoc est lumen supernaturale, quod diximus ad visionem requiri spirituale. Secundum autem, est voluntas videtis speciem visibilem in oculis imprimi permittens, per quod intelligitur motus liberi arbitrij in Deum. Secundum, in quâ, non tempore, sed natura. Quia cum animæ gratia infunditur, simul etiam subito liberum arbitriū in Deum mouetur: ex qua scilicet vnione animæ cū Deo charitas oritur, quæ vinculum amorum est & nexus amoris. Tertium denique est oculorum puritas, ut eis materialium rerum species intentionaliter, seu spiritualiter imprimi possint. Per quod intelligitur emanatio conscientia, quæ fit per motum liberi arbitrij in peccatum per detestationem. Nam charitas, nullam patitur in conscientia peccati maculam residere, quia solum sua existentia multitudinem operit peccatorum, & informem attritionem commutat in perfectam contritionem. Contritio verò mox lachrymis, & dolore conscientiam abluit, & odio peccati, beneque viuendi proposito, nuda, simplici, & non ficta confessione, vitiorum virus euomere festinat, bene recolens illud Psal. *Misericordia, & veritas præcedent faciem tuam, beatus populus qui scit iubilationem.* Hæc duo præcipue fideliter exequi non fastidit, ut ad tertium tantò perfectius peruenire mereatur. Ad confidentiam ergo diuinæ misericordiæ sic peruenire debet, ut in se primò diuinū iudicium exequatur, & quantum prius per delectationes vitiosas defluerat, tantum nunc de eisdem peccatis doleat: & quantum auertendo se prius à Creatore suo per mortale peccatum ipsum contemnendo recesserat, tantum eidem humiliter se substernendo secundum sui totalitatem liberaliter offerat, ut sic in nouum quendam gratiæ statum renascatur, ac illi, qui summa maiestas est, & indeficiens bonitas, per vnitiuum amoris glutinum sensim vniatur. Nam solus amor illum ad spem veram, & firmam confidentiam erigit, diuinæ misericordiæ, bonitatis, largitatis, & familiaritatis, quem nulla virtus alia, nulla quantumcunque ardua penitentia perfecte erigere potest. Et nihil vtique tam neces-

Sap. 1.

sarium ad perfectionem proficere volenti. Vnde Sapiens: *Sentire, inquit, de Domino, in bonitate*. O spes sancta, o fidelis confidentia, dummodò non prouocet ad incuriam vel ignauiam, sed magis aspiret ad diuinam gratiam, confurgat ad beneuolentiam, incitet ad amorem, excitet ad gratitudinem, alliciat ad perfectionem, deserat grata, arripiat ardua, sustineat aduersa. Veruntamen, ipsam veritatem iustitiæ sic exequi conuenit, quòd licet de diuina misericordia, & peccatorum uenia firmiter speret, & confidat, in seramen iustitiæ ueritatem profectum & indignum humillimè prosternedo, præteritam ingratitudinem dolorosè confitendo, diuinam longanimitatem exaltando. Ibiq; totis præcordijs omnem uoluntatem suam transfundat in Deum, tam in aduersis, quàm in prosperis, in omnibus se lætum & pacatū exhibens, & ad omnes se flexibilem, mansuetum, & beneuolum ostentans.

Discessio
propria.Incipientibus Deo
uiuere forma.

Ceterum, ut incipientibus, & simplicibus formula detur, discat gerere cor flexibile ad omne bonum, & in abyssali humilitate fundatū: pro quo quotidianis exercitijs tribunal illud diuinum adeat, & delicta præterita recolendo desseat peccata, præsertim maiora, generaliter saltem, prout potest, coram Deo, quasi colloquedo recitet, & enumerando suspiret, debitoque tempore nuda & pura cõfessione deregat, Deum in omnibus exaltando, se uero in omnibus deprimendo, accusando, & ueniam exorando, formans ad hoc orationes debitas ac iaculatorias, suspirans, & lachrymans. Quia sicut lima operatur in ferro, ita quòd in qualibet sua cõfricatione, aut deratione, de ferri rubigine modicum quid deradit: sic nimirum quodlibet suspirium aliquid de rubigine peccatorum efficaciter demit, & eliminat: Sicque magis ac magis se purgans, ad percipienda, quæ ratio non inuestigat, & intellectus non speculatur, diuino subsidio sustollitur. Peccata tamè carnalia magis succinctè recolat, ne ei diabolus id regerat ad delectationem, unde debuisset accipere medicinam. Porro dolorem pro peccatis sic ordinet, quòd potius desseat diuinam offensam, & inhonationem, quàm proprium dispendium, & perditionem. Congerat pariter diuinam largitatem & propriam ingratitudinem, diuinam diligentiam, & propriam negligentiam. Deinde diuina recolat beneficia tam ingrato ex sola liberalitate collata: In creatione, qua nos fecit ad imaginem & similitudinem suam: In incarnatione, qua se dedit in imaginem & similitudinem nostram; In conuersatione, qua laborauit ad instructionem nostram;

Suspiriū p
peccatis.Desendum
quidnam
in peccato.Beneficia
Dei.

nostram: In passione, qua desudauit ad redemptionem nostram. In mansuetissima longanimitate, qua tam patienter expectat emendationem nostram, & sustinet peruersitatem, & execrationem nostram. Et in his omnibus eius infinitam bonitatis clementiam attendens, confurgat ad veram confidentiam sine hesitatione diuinam postulando gratiam.

Verum, ut omnium meditationum discretio vtrunque habeatur, <sup>Meditatio-
nū gradus.</sup> sciendum est, quod quanto meditationes ab ipso timore per dolorem & displicentiam procedentes in purissimam & intensissimam charitatem profecerint, tanto sunt nobis vtiliores, propria virtute efficaciores, diuina gratia vberiores, ipsi Deo gratiores, ad purgationem aptiores, & ad perfectionem viciniore. Et ideo illae meditationes iudicantur infirmae, quae solum timorem incutere solent, sicut mors incerta, purgatorij pena, districtum iudicium, & infernale supplicium, quibus occupari debent, qui nondum gloriari didicerunt, & in quibus concupiscentia mundi nondum extincta est, quibus denique minima respiratio latitiae occasio fit ruinae. Et horum quidem timor plerumque seruilis est, & ad modicum vtilis, comprimens quidem manum, sed non affectum, quos liberet adhuc peccare, si liceret impune. Disponit quidem ad gratiam, sed insufficientis est ad veniam. Ad timorem enim initialem deducit, qui principium est omnium donorum, subesse tamen imperfecto diuinum amorem introducens. Secundus vero gradus meditationum in his consistit, quae dolorem, pudorem, humiliationem, & auersionem inducunt, sicut recordatio peccatorum, in qua se in principio occupare debet, cum Psalmista dicente: *Lauabo per singulas noctes, id est, Psal. 6.
iniquitates, lectum meum.* Et cum Ezechia: *Recogitabo tibi omnes an- Isaia 38.
nos meos in amaritudine animae meae.* Quem tamen dolorem & lachrymarum effusionem, per intentionem rectam * ordinare debet, non tantum ponderando proprium dispendium, proprium periculum, <sup>* Aliā ad-
ornare.</sup> exteriorem confusionem, temporalium amissionem, aut felicitatis suae dilapidationem, quantum diuinam indignationem, gratiae amissionem, & ingratitude maculam. Et haec ita continuare debet in principio, quousque superradiante diuino lumine, sibi videbitur expedire. Postquam enim in propria mortificatione se senserit proficere, mundum sibi vilescere, carnem deficere, & spiritum sursum aspirare, paulatim incipiet animum suum erigere, & ad diuinam dilectionem ac vniōnem dulciter & fortiter anhelare. Sicut enim videmus in aedificiis arcuatis, quod ligna prius supponuntur, ut sic muri firmi-

Rrrr

tas su-

tas superadificetur: quo perfectè adificato ac cõsummato, ligna sup-
 posita penitus amouentur: sic & mens nostra, cum in amore primò
 imperfecta consistat, per diuersas meditationes ad amorem vnitiuum
 consurgere debet, & id aspirando potius, quàm cogitãdo, prout postea
 videbitur. Cùm autem per continuum exercitium in amorem vni-
 tiuum confirmata fuerit, & vñtata, ac per multas flammigeras affe-
 ctiones supra se dextera dilecti sui subleuata, tunc citius, quàm exco-
 gitari potest, sine cogitatione prauia, vel concomitante, quotiescunq;
 placuerit, in Deum afficietur, innumerabilibus desiderijs ad ipsum so-
 lum possidendum aspirando. Et huius ædificij salutiferi fundamentũ
 in principio substernendum est, vt omnis perfectionis semita, com-
 pendiosa inueniatur. Postquam igitur aliquanto tempore vitam pri-
 stinam anxius deplorauerit, in quotidianis duo præsertim attendere
 debet, ne scilicet ad recolenda vitia pristina nimis insistat, vel ad quo-
 tidiana reuoluenda, deploranda, confitenda nimis se deiciat, aut men-
 tem occupet & interturbet. Nam omnis peccatorum rememoratio,
 quam concomitatur quædam delectatio vitiosa, vel desperatio peri-
 culosa, vel pusillanimitas, aut scrupulositas conscientiosa, protinus re-
 scindenda est, eò quòd affectum extinguit, animum deprimit, famili-
 aritatem alienat, mentem obnubilat, & à contèplatione reuocat. Nam
 tales remanent quasi *dormientes vulnerati in sepulchris*, suis dolorosis
 contenti latibulis: nec, quandiu sic perseverauerint, vnquam ad lucem
 diuinæ contèplationis assurgere praualent, eò quòd animum con-
 templantis ab omnibus otiosum & liberum esse oporteat. Confitea-
 tur igitur, & recolat peccata sua succinctè, ita vt eorum displicentiam
 exerceat indirectè, per vigorosam scilicet conuersionem in diuinum
 amorem: in qua nimirum conuersione displicentia venialium impli-
 citè continetur, quia ex hoc illi displicet omne quod retardat, & re-
 trahit ab amore perfecto, multo què efficacius per amorosam in Deum
 conuersionem delectur, quàm per directam contritionem. Et hæc est
 industria felicissima, à paucis admodum frequentata. Secundò dili-
 genter attendat, quòd in quotidianis affectum venialium funditus
 eradicet, quoniam hæc est emendationis semita Deo gratissima. Ali-
 ud est enim ex occasione, & infirmitate, & aliud ex affectione in ve-
 nialia labi. Nam quia fragiles sumus, omnia venialia cauere non pos-
 sumus, quàmquam bene omnes affectiones vitiosas eradicare valeamus,
 siue sint inepta lætitiæ, siue vana gloria, vel propriæ complacentiæ, &
 similia.

Vitia quo
 modo re-
 colenda.

Psal. 87.

Peccata
 quatenus
 confitean-
 da.

Affectus
 venialium
 peccatorũ
 referendus.

similium. Sed ad incepta redeamus. Fundamentum igitur aspirationis huius, & amorosa consurrexionis erit memoria feruida Domini passionis, & hic est tertius gradus meditationum. In hac autem passione, secundum Bernardum, cogitare debemus opus, modum, & causam. Opus, inquam, quatum ad inexpressibilem acerbiteriam ad compatiendum, ut congloriamur. Modum autem, quatum ad ineffabilem benignitatem, ad imitandum, ut assimillemur. Causam denique, quatum ad intensissimam charitatem ad redamandum, ut uniamur. Et primum quidem bonum est, secundum melius, sed tertium est optimum; quia ducit ad quartum gradum meditationum, id est, ad purissimum charitatis exercitium. Sicque per viam compendij totius vite perfectionem celeriter quis apprehendere poterit, si saltem in his, quae dicta sunt, se strenue, constanter, & discretè exercitauerit, licet, pro pudor, multis videatur difficile, & paucis sit amabile: multisque videatur impossibile, eo quod, contemptis semitis, vias quidem duras & laboriosas ambulant, sed tortuosas, ac per hoc ad optatum finem minime deducentes, pusillanimitatem non auferentes, nec veram confidentiam ingerentes, sed plerunque in via deficere facientes, ita quod posteriora illorum sunt peiora prioribus. Denique, nec facile quis adeptum se putet aliquam sanctitatis perfectionem, si forte per amorem sensibilem, & oblectationem in terrenam, eidem gratia diuina frequentius aridere videatur: quia multae sunt affectiones, quae sunt innati appetitus ipsius naturae, & voluntatis propriae, aut certe proprii sensus, & nouitates curiosae, quae quandoque reputantur magna sanctitatis indicia. Nam praesertim citra annum 40. multum inclinabilis est natura, & inconstans, & affectuosa, quarens saepius in suis exercitijs commodum spiritualis saporis: & oblectationis, ipsa tamen ignorante natura. Sicque talium conuersatio non est pura, sed affectionibus naturalibus, & diuersis imperfectionibus admixta, & infecta. Et ubi vitam caelicam, & spiritualem fouere se putat, ibi propriam, & immortificatam voluntatem, & nudam naturam pascit & confortat, nisi potiori desiderio fideliter insistat propriae mortificationi, ac diuinae assimilationi, tam secundum diuinitatem, quam secundum humanitatem, in penitentiae operibus, sanctis exercitijs, & ignitis desiderijs carnalem vitam trucidando, terrenam oblectationem, vanitatem, & omnem otiositatem conculcando, cum diuina iustitia contraria deuincendo, amorem purum, & intensum in dilectum subuehendo, ac omnem propriam voluntatem in diuinum beneplacitum.

Passionis
Christi me-
ditanda
opus.

Modus.
Causa.

Lucæ 11.
Profectus
notitia.

Naturae in-
stabilitas.

neplacitum nudè constituendo. Insistat, inquam, felicissimæ diuinæ vnioni flammigeris affectionibus, non quidem in donis, & oblectationibus turpiter residendo quiescens, sed omnium datorem in illis, & super illas, summa cum intentione requirens.

Seruū mercenariū efficiuat quæ.

Hæc tria sic intelligenda sunt, vt peruerso amore finem se constituar homo sui ipsius, paratus peccare, si poenā nō timeret, deq; suis operib⁹ superbiens.

Nam tria sunt, quæ faciunt hominem in diuino seruitio mercenarium, & reprobatione dignum. Primum est, quod in omnibus exercitijs semetipsum & proprium lucrum querit, aut proprium damnum refugit: propter quæ duo ferè cuncta facit, vel dimittit: ita quod multa bona fortiter ac voluntariè perficere possit proprijs commodis vel incommodis intendendo. Nam quidam omnia terrena despiciunt, habitum religionis assumunt, cuncta aduersa lætanter sustinent, vt cælestia regna adipisci, vel æterna supplicia effugere mereantur. Nimirū cum & Platonis, vt fertur, discipulus, audita felicitate futuræ beatitudinis, ex alto præcipitem se dedit, vt illam consequeretur gloriam: cuius præcelsum præconium, à viro gentili tam dulciter ingestum audierat. Secundum est, quod vniuersa opera sua, & exercitia quasi magna reputant, potius in operibus proprijs, & virtutibus sperantes, quam in ipsa libertate filiorum Dei, quam sanguine suo pretioso dulcissimus IESVS comparauit. Tertium est, quod nisi præmium à Deo se recepturos sperarent, nunquam tam fideliter suis obsequijs illi deseruirent. Plus etiam timentes fulminationem æternæ dānationis, quam indignationem dulcissimi patris: plus quoque affectantes adipisci æternam gloriam, & propriam salutem, quam Dei laudem, honorè, gloriam, & eius liberam, in obsequijs nostris, seruitutem. Tales igitur seruilis conditionis sunt, & à diuina charitate penitus intacti, quæ nunquam querit quæ sua sunt, faciens hominem seipsum contemnere & despiciere, in Domino verò sperare & confidere.

De ornatu vitæ actiue per virtutes morales. Cap. V.

Nunc autem ordine debito ea prosequamur, quæ necessaria videntur ad ornatum actiue vitæ & moralis. Pro quo sciendum, quod in homine triplex est vnitas naturalis, quæ supernaturaliter ab electis possidetur. Prima est vnitas essentiæ, qua scilicet homo, cum cæteris creaturis, Deo tanquam primariæ causæ naturaliter coniungitur: *quoniam ex ipso, & per ipsum, & in ipso sunt omnia. Ex ipso, per creationem ex nihilo essentialiter emanata: per ipsum, in esse conseruata: & in ipso, tanquam in mente artificis idealiter videntia. Vnde naturaliter omnem hominem comprehendit siue bonum siue malum.*

Vnitas essentiæ hominis. Rom. 11.

Iam, nec tamen illum beatum efficit, nisi ad causam, unde emanauit, per gratiam & liberum arbitrium reflectatur. Secunda est vnitas mentis, quæ est naturalis origo virtutum intellectiuarum, ex qua, tanquam ex centrali puncto spiritus, intellectuæ vires potentialiter oriuntur, scilicet intellectus, voluntas, & memoria, quibus omnes actiones spirituales perficiuntur: & propter hanc partem anima spiritus appellatur. Tertia est vnitas cordis, quæ est omnium sensitiuarum potentiarum collectio in vnicò & quali centrali organo cordis, quod est principium & radix totius vitæ & sensualitatis. Nec tamen ob hoc hanc vnitatem à priori discernimus, vt essentiam animæ diuidamus, sed quia anima verè simplex & vna, & ab omni materialitate libera, sic corpori coniuncta est, velut eius verissima forma substantialis, & motor, ita vt quasdam potentias habeat separatas, impermixtas, & ab omni organo liberatas, quibus suo principio similis, ipsum agnoscat, memoretur, & diligat, ac per has separata totaliter (cùm tamen sit indiuisibilis) spiritus, suo principio consimilis nominetur. Quasdam verò regendo corpori, & alijs vtilitatibus, quas per corporis instrumenta consequitur, accommodas, corporeis habeat organis affixas. Et ob has in principali organo, scilicet corde residens, ab animando anima nuncupetur. Et hæ tres vnitates naturales in homine sunt, quasi vna vita & regio, tribus distincta palatijs, quæ per gratiam supernaturaliter ab electis incoluntur. Nam infima regio, scilicet cordis vnitas, exteriori exercitatione moralium virtutum inhabitatur & ornatur, iuxta formam vitæ Christi, & Sanctorum eius, tam in agendis, quàm patiendis. Secunda regio, scilicet vnitas mentis, vel spiritus, supernaturaliter incolitur, & insignitur tribus virtutibus Theologicis affluentiaque donorum & gratiæ Dei, ac ingenua beneuolentia ad sequelam Christi in omnibus suis consilijs. Tertia denique regio, scilicet essentia nostræ vnitas, quodammodo captum nostri intellectus excedens, & quodammodo tamen in nobis essentialiter existens, tunc à nobis supernaturaliter possidetur, cùm in omnibus virtuosis actibus, solùm Dei laudem & honorem intendentes, & tam nos ipsos, quàm intentionem nostram, & omnia transcendentem, in Deo, tanquam in centro proprio, per amorosam vnionem quiescimus. Hæc est enim illa vnitas, ex qua creationis profluvio naturaliter emanauimus, & in qua semper essentialiter manemus, & ad quam amoris gressibus reintramus.

Vnitas
mentis.Vnitas
cordis.Anima
vnde.Vnitatum
naturalium
animæ ra-
tio.

Rrrr j

Quæ

Vainitatum
animi naturalium
operationes.

Humilitas
quid.

Obedientia.

1. Pet. 2.

Quæ nimirum vnitates, aliter ornantur in vita actuali, aliter in vita spiritali, & aliter in vita supereminenti. Nam in activa vita principaliter ornantur perfectione virtutum moralium: quarum solidum & primum fundamentum est humilitas, supra quam virtutum genealogiam texere cupientes, eius progressum prius edifferemus. Est igitur humilitas profunda cordis in conspectu diuinæ maiestatis inclinatio. Nam aduertens humilis amator Christi, tam potenter, excelsum & diuitem, tam vili & pauperi homuncioni, tam fideliter & humiliter in tanta paupertate seruiuisse, mox in eius corde tanta nascitur diuinæ magnitudinis reuerentia, quantam nec verbis explicare, nec indicijs sufficiat demonstrare: & ideo Christo nequit honores suo desiderio sufficientes impendere, vel sese satis vilipendere. Quò fit, vt in diuini honoris exhibitione, & humilibus obsequijs se semper deficere queruletur. Siquidem diuinæ magnitudini reuerentiam exhibere, extrinsecus quidem humilibus obsequijs, intrinsecus verò reuerentibus inclinationibus, primus actus est & acceptissimus humilitati, suauissimus charitati, & decentissimus æquitati. Hæc est enim in homine viuua & intima radix, qua nos in Deo, & Deus nobiscum, iuxta sinceram pacem viuimus. Quia per illam nos Deo, præceptisque illius, & omni creatura subijcimus propter Deum, quæque vilissima & infima nobis ascribentes, nec cuiquam virtutibus nos comparare præsumentes, sed pedibus omnipotentis diuinæ totius, velut inutiles & pedum pulueres ad nutum sumus subiecti, ad omne beneplacitum Dei nos dirigentes. Hæc est autem beneplacita Dei voluntas, sapientiam mundi contemnere, & Dei sapientiam imitari in omni perfectione virtutum. Et ideo humilitas suam primogenitam parit obedientiam, per quam solam humilitas vera comprobatur. Est autem obedientia flexibilitas submissæ voluntatis, & ad omne bonum infatigabili animi promptitudo, qua suo ordini inserit vniuersa. Nam carnem spiritui, & spiritum suo subigit Creatori, subiectumque facit *omni humane creatura propter Deum*, sed non præter, aut eontr. Deum. In dandis quoque consilijs, auxilijs, & obsequijs, tam corporalibus, quàm spiritalibus, promptum & hilarem exhibet se, prout salua discretionis regula, vnicuique nouerit opportunum. Obedientia suum amatorem inferioribus reddit imitabilem, aequalibus socialem superioribus amabilem, Deo acceptabilem, & ab eo exaltabilem, atque æternis gratiæ donis ditabilem. Hæc autem generat abdic-

dicationem propriae voluntatis, & proprietatis. Nullus enim suam
 potest in alterius tranfondere voluntatem, nisi qui matris obedi-
 entiae fuerit vberibus ablactatus, quamuis saluo propriae voluntatis do-
 minio, posset quis exterioribus actibus alienis se voluntatibus con-
 formare. Propriae voluntatis abdicatio prohibet possessorem specia-
 lem viuendi modum, vitis Sanctorum, & doctrinis dissimilem vsur-
 pare. Et per eam in agendis & patiendis, omnis occasio superbiae pe-
 nitus annihilatur, & humilitas in summo gradu consummatur. Dei
 voluntas proprio dominio fungitur, & hominis voluntas diuinae vo-
 luntati sic vnitur, quod contrarium velle, vel optare quodammodo
 nequeat. Ex ipsa denique suboritur poenarum & dolorum omnium
 voluntaria perpesio. Spiritus enim Domini, spiritum humilis con-
 tingens, attrahit, & intrahit, & totum ferè confumit. Itaque propriam
 voluntatem abnegat, & Deo se liberè resignat, vt non aliam suam vo-
 luntatem vel libertatem pater, quàm Domini sui voluntatem. Et
 tunc *Spiritus Dei reddit testimonium spiritui nostro, quod filij Dei sumus.*
 Et sic summa libertas, & profundissima humilitas, in vna simul
 persona coniunguntur. Abdicatio proinde propriae voluntatis
 patientiam parit, quæ est omnium accidentalium Dei permissione pa-
 cata tolerantia. Nam verè patientem non contristat quicquid ei acci-
 derit, siue temporalium bonorum, aut amicorum amissio; siue mor-
 borum, aut scandalorum incurfio; siue vita, siue mors; purgatorium,
 infernus, & similia: quin verae charitatis imperio, diuinae sese per om-
 nia subijciat voluntati. Vnde, quia etiam de mortali peccato conscien-
 tia non accusat, Jene est ei quicquid Deus tolerare iusserit, siue tem-
 porale fuerit, seu æternum. Et sic per patientiam mirificè decoratur.
 Neque id mirum, quia voluntaria patientia in poenis cum beneuo-
 lentia Christo vestis extitit nuptialis, cum in ara crucis sanctam sibi
 desponsauit Ecclesiam. Patientia verò miritatem generat, quæ pos-
 fessori suo pacem de omnibus pollicetur: quia *mansueti hereditabunt
 terram, & delectabuntur in multitudine pacis.* Mititas autem est in pa-
 tientia tranquillitas, per quam vis irascibilis quasi silentio quodam
 immobilitatur, & concupiscibilis virtutibus sublimatur: quod ratio-
 nalis aduertens latatur, & conscientia tantæ dulcedinis gustu pace
 mirifica tranquillatur. Et sic gaudenter sustinet dura verba & verba-
 ra, omnemque illatam iniuriam. Mititas autem benignitatem gignit,
 quia *solus mitis verè benignus est.* Benignitas enim iratorum animos

677
 Voluntatis
 propriae
 abdicatio.

Rom. 8.

Patientia.

Matth. 22.

Mititas.

Psalm. 36.

Benignitas.

blanda humanitate, dulci affabilitate, & pijs actibus emollire nititur, ubi spes spondet effectum. Per benignitatem charitatis fructuositas coalescit: quia anima benignitate referta, est quasi lampas oleo plena, errantibus lucens bonis exemplis, desolatos vngens blandis alloquijs, iracundos medicans pijs verbis & obsequijs, virtutibus pingues accendens ardore charitatis: non odijs, vel invidentijs alienis, vitrea fragilitate tabescens, sed fraternæ dilectionis adamantina firmitate condurefcens. Benignitas autem compasione parit, quia necessitatibus omnium benigna compatentia condescendit. Est enim compasio ad omnem necessitatem pia cordis commotio, quæ primò verum Christi militem regi suo tam crudeliter occiso compati facit, imprimens eius menti tam necessariam mortis causam, tam piam & promptam patiendi voluntatem, dura verba, duriora verbera, durissima mortis supplicia. Quorum amara recordatio pium cor lachrymosa compasione concutit, & Christi dolorosa dilectione con crucifigit. Secundò, compasio proprias attendere suadet negligentias, miserias, & defectus, teporem, & pigritiam, inutilem temporis amissionem, & tantam in omnibus virtutibus pauperiem. Tertiò, suadet multifaria proximorum perpendere errata, Dei & propriæ salutis parvipensionem considerare, divinorum beneficiorum tantam ingratitudinem reuoluere. Quorum intuitu compungitur, & desiderio salutis omnium inflammatur. Quartò, suadet inspicere corporales necessitates omnium & singulorum: quorum attentio benignam animam pia compasione cruciat. Vnde sola compasio præ cæteris à datore virtutum omnium hoc fungitur officio, quòd omnium necessitatibus pijs visceribus misereatur, & condoleat.

Largitas.

Quæ compasio largitatem parit, quæ est liberalis effusio cordis, charitatiua compasione permoti. Et solus compasione misericors, superna: rualiter communi charitatis feruore siue fauore largus est. Rememorans enim Dominicæ passionis, & pietatis ineffabilia beneficia & tormenta, tanta se largitate pro qualicunq; vicissitudine tam mirandæ charitatis profundat, vt pro singulis articulis tam amari martirij, laudem, honorem, & reuerentiam rependere desiderat. Recolensque propriæ miseriam, negligentiam, ingratitude, & tarditatis; diuinæ quoque patientiæ, clementiæ, longanimitatis, & fidelitatis, toto mox spiritu diuinæ largitati sursum assurgit obuiam, voluntate perpetua prodigam offerens seruitutem. Recolens autem errores proximo-

ximo-

proximorum innumeros, rivulum suae largitatis, ad locum vnde exiit
 mox reflectens, divinae bonitatis munificentiam pijs clamoribus in-
 terpellat. Demum, multiplicem corporalem indigentiam in proxi-
 mis suis attendens, unicuique iuxta suam facultatem subuenire con-
 tendit. Ex ea namque septem opera misericordiae profluunt: à diuiti-
 bus quidem obsequijs, & facultatibus; à pauperibus verò pijs fauo-
 ribus, & voluntatibus. Per quam largitatem virtutes multiplicantur,
 animae vires decorantur: quia largus semper est spiritu latus, corde in-
 sollicitus, affectu profusus, & pijs aëribus vniuersis communi charitate
 beneuolus.

Opera mi-
sericordiae.

Largitas autem quandam supernaturalem parit in operibus virtuo-
 sis diligentiam, & strenuitatem: quam nemo sic assequitur, vt is, qui
 ex intima largitate misericors esse probatur. Est enim strenuitas ad
 opera virtutum exercenda quadam inquieta cordis alacritas, vitae
 Christi, & Sanctorum eius impigrae mulatrix. Cuius strenuitatis sti-
 mulis quis agitatus, corpus & animam; esse, & viuere, vires, & opes,
 diuinis operat laudibus, & honoribus mancipare. Per hanc supernatu-
 ralem strenuitatem animae vires ad susceptionem influentiae diuinæ
 explicantur, seu dilatantur, & ad virtutum actus vegetiores reddun-
 tur. Exhilaratur conscientia, augmentatur gratia, virtutes delectabi-
 lius, & iucundius exercentur, & opera quoque exteriora decore ma-
 iori veuastantur.

Strenuitas.

Strenuitas hac temperantiam seu sobrietatem generat, qua nemo
 tam pollet, quam strenuus & corporis & animae iuxta iustitiae regu-
 lam gubernator. Sobrietas autem potentias intellectuales, animales,
 & corporales, ab omni superfluitate restringit, nolens scire, vel sapere
 quae non licent, *sed sapere ad sobrietatem*. Incomprehensibilis
 quippe est Dei natura, creaturam excedens vniuersam, sic quod om-
 nis creata capacitas angusta est comprehendere deitatem. Sed vt
 intellectualis creatura, diuinam essentiam videndo cognoscat, & a-
 mando fruatur, necesse est eam diuino lumine supra se subleuari, &
 in Deum aëris dulcedine trahi, quò sic Deum sua ipsius capaci-
 tate comprehendat. Qui ergo scire volens, quid sit Deus, *scrutator* fie-
 ret *maiestatis*, oppressus a gloria, in amentiam forsan labietur: quia
 deficit omne lumen naturale creatum, à nuda visione diuinæ essen-
 tia. Articuli quoque fidei, non rationis indagine discutiendi, sed
 assertionem firmissima simpliciter credendi: quia *nunc tantum vide-*

Sobrietas.

Rom. 12.

Prou. 25.

1. Cor. 13.

mus per speculum in anigmate. Scripturarum obscuritates non sunt ad priuatam opinionem detorquenda, sed iuxta Christi & Sanctorum vitas, & doctrinas fideliter intelligenda. Ex Scripturis etiam, & creaturis id solum accipiatur, quod ad salutem expedire quomodolibet comprobatur. Et ita negotium spiritualis sobrietatis expedietur, per quod fides firmiter custoditur, intellectus depuratur, ratio ad veritatis intelligentiam quietatur, voluntas iuxta diuinæ voluntatis beneplacitum ad opera virtutum facile flectitur, pax cordis inconcussa seruetur, & conscientia ab omnibus scrupulositatis nexibus extricator, quibus omnibus tam in se, quam in Deo pax stabilis possidetur. Secundò, sobrietas in sensibus est seruanda, & potentiæ bestiales rationis moderamine sunt compescenda, ne scilicet appetitus bestialis super escam, & potum, se nimium effundat; sed vt esuriens sic sumat alimentum, sicut æger medicinam: & sic corporis sanitas conseruetur, conuersatio honestatur, & fama nomenque bonum fragrantiam sanctam emittit. Hæc etiam seruanda est in actibus, & verbis; in colloquijs, & silentijs; in operationibus, & cessationibus, iuxta sanctorum Patrum dicta, & exempla.

Castitas.

Hæc autem & mentis, & corporis sobrietas generat castitatem, quam alius nemo, nisi verus fuerit sobrius, perfectè possidere potest.

Corporis.

Qui etiam in triplici gradu distingui potest. Prima est castitas corporis, quæ docet ab omnibus immundis actibus, & gestibus intactum se custodire, quæ libidinem aliquam spumare noscuntur. Et hæc propter niueam pudicitiam, assimilatur candori lilyorum, & Angelicæ puritati: propter laboriosam verò resistentiam, rosarum rubori, & martyrij dignitati.

Cordis.

Secunda verò est castitas cordis, quæ tentationibus carnis vrgentibus, & naturalibus motibus stimulantibus, ad Deum integra voluntate, & tota confidentia, velut ad tutissimum castitatis asylum confugere consuecit, ei que perpetuò ac hærendi voluntatem firmissimam presentat. Et hæc augmentum gratiæ maximè promeretur, in qua virtutes omnes extolluntur, & conseruantur. Ipsa sensus exteriores custodit, dirigit, & gubernat: appetitum autem bestialem restringit, corrigit, & informat. Est enim contra terrenorum incursum firmissima cordis clausura, & ad caelestium, omnisque veritatis influxum latissima apertura, ac totius vitæ spiritualis venustissima ornamenta. Quam vt perfectius assequatur, non permittat se quibuscunque medijs, etiam spiritualibus, ad aliquas singulares familia-

ritates inclinari, vel constringi, nec velit à quoquam singulari fauore coli. Quia talia miro modo (licet bona videantur) à via Dei pura, in qua gloria Dei synceriter queritur, impediunt, inficiunt, & retrahunt. Tertia est castitas mentis, quæ possessorem suum supra sensum, & intellectum, & supra omnia dona animæ infusibilia, Deo conglutinat: quia quicquid potest creatura comprehendere, id ipsum nititur pertranlire, & in solo incomprehensibili bono quiescere. Vnde & Sacramentum Corporis Christi sumendum non est propter spiritualis saporis delectamentum, nec propter desiderij appetitum, aut dulcedinis affectum, vel propter pacis, & pacationis fomentum, nec ob quamcunque aliam causam, nisi solum ad honorem Dei, & vt in virtutibus profectus fecundior habeatur. Hæc enim mentis castitas summè præcipit obseruari, quæ nimirum ipsum animum ab omnibus creatis absolutum, diuino vultui procliuum, & deiformitate decorum, tam sublimiter in diuinam susstollit similitudinem.

Mentis.
Eucharistia
quærens
sumenda.

De consurrectione ad Deum in actiua vita & morali: & de intentione triplici. Cap. VI.

Postquam fidelis anima virtutibus moralibus decenter fuerit adornata, secundum quod actiua vita perfectioni congruit, conuenienter deinde vigorosæ consurrectioni iubetur operam dare, & dicere cum sponsa: *Surgam, & circuibociuitatem: per vias, & plateas, quæ am quem diligit anima mea.* Huius autem consurrectionis duplex est modus. Primus est mysticus & occultus, & vocatur à diuino Dionysio mystica Theologia, quia est quædam occultissima sapientia, quam immediatè solus Deus hominem in spiritu edocet. Alias autem scientias mundi Doctores suis tradunt auditoribus, verbo, calamo, & atramento: sed hæc in diuinis illuminationibus, & celestibus distillationibus in corde scribitur, digito Dei viui. Quæ profectò licet, propter suam excellentiam, ab humana sapientia non potest edoceri, quilibet tamen, quantumcunque simplex & idiota, in schola diuina si se fideliter adaptauerit, hanc à Deo sapientiam immediatè recipit, super omnem intellectum, per solum amoris affectum, quam nullus Philosophus, aut sciolus, humana industria, quantumcunque studeat, apprehendet. Qui modus affectiua consurrectionis tactus est in præcedentibus, sed eius perfectæ profectio videbitur postea. Et hanc in omni gradu sui profectus, pro suo modulo diligentius colere debet, quicunque veraciter, efficaciter, & salubriter proficere desiderat.

Cant. 3.
Theologia
mystica.

Theologia
scholastica.
Psalm. 83.

derat. Secundus autem modus est scholasticus, quem latius prosequi nunc intendimus. Nam iuxta Psalm: *Beatus vir, cuius est auxilium a se te Domine, ascensiones in corde suo disposuit, in valle lachrymarum, in loco, quem posuit.* Nec mirum, cum in hoc tota salus nostra consistat, sine quo nulla vnquam perfecta est virtus.

Intentio
recta.

Lumen
fidei.

Pro quo sciendum, quod sicut in actiua Deo tribus animæ dōribus felici connubio coniungimur, scilicet visione clara, dilectione pura, & fruitione secura: sic in huius vitæ via per gratiam futuræ beatitudinis gloriam prælibantes, efficientijs trium virtutum Theologicarum, tribus animæ dōribus correspondentium. Deo propinquantes coniungimur, tam in actiua vita, quàm in contemplatiua, licet multum differenter. Nam in actiua vita, de qua nunc loqui intendimus, primò Deo coniungimur intentione recta, lumine fidei illustrata, cum scilicet in cunctis, quæ agimus, vel patimur: consequi, vel vitare cupimus; simplicem cordis oculum diuino conspectui directè opponimus. Quod fit, dum in omnibus actibus, & affectibus illum seipsum honorare ac diligere cupimus, & intendimus, qui nos sapientia sua creauit, humanitate nobilitauit, sua morte redemit, suo sanguine lauit, & in æterna beatitudine nos beatificare disposuit. Quæ cuncta nobis fides luce clarius ostendit, quæ initium est omnium gratiarum, & donorum, & deiformium virtutum. Est enim lumen supernaturale, quod qui veraciter adipisci desiderant, vt Dei filiationem sortiantur, sese subleuent ad considerandum vnum esse summum bonum, Deum, & Creatorem cæli & terræ; ac omnium quæ in eis sunt. Hæc autem omnia ad seruitium, & vsum nostrum ex amore creauit, multifarijs nos donis, tam spiritualibus, quàm corporalibus præueniens, seipsum insuper in humana natura conferens ad omnem laborem & miseriam, passionem & mortem: adijcere paratus peccatorum veniam, communicare gratiam, vnire per amorem, premiare per æternam sui fruitionem. Sicque natura in supremo sui, consideratione indagine subleuata, Christus per fidem adueniens, luce sua supernaturali virtutem eius intellectiuam clarificat, ita quod plus credit, & confidit, quàm explicare sufficit, considerans, & inspiciens æternum bonum, quod expectat adipisci, certissimè sperans quod credit & inspicit. Vnde dicit Dionysius 7. de diuinis nominibus, quod circa veritatem verè existentem, & non errantem, versatur fides diuina, quæ est stabilis collocatio credentium, collocans illos in veritate.

tate, & firmans simplicem veritatem, intransmutabili identitate, in
 ipsis credentibus, habentibus cognitionem veritatis: & ideo creden-
 tem in veritate, nihil mouebit à latitudine, quæ est secundum veram fi-
 dem, sed habebit in ea permanentiam immobilis. & transmutabilis
 identitatis. Qui enim unitati unitus est, ex ipsa unione bene nouit,
 quod bene sentit, quamuis multi corripiant eum, tanquam mentis
 excelsum passum siue furiosum: Ipse tamen bene nouit seipsum non
 furentem, vt errantes ei imponunt, sed per simplicem veritatem,
 semper eandem & eodem modo se habentem, liberam ab instabili
 & variabili diuisione, contra variabilem errorem. Et sic per fidem ve-
 ram stabilitus & illuminatus securè per intentionem rectam in offe-
 so pede finem suum exequitur. Nam intentio recta finem actionis, &
 itineris nobis, ræostendit: quia dicit Greg. quod intentio, priusquam
 in actione se exerceat, hoc iam quod appetit, contempletur. Et vna-
 quæque actio intentionem suam quasi oculum intuentem sequitur,
 qui oculus lumine fidèi est illustratus. Et ideo vigilanti cura, per ope-
 ra cuncta intentio nostra nobis est pensanda, vt nihil temporale in
 his, quæ agit, petat: sed totam se in soliditatem æternitatis figat, ne si
 extra fundamentum actionis nostræ fabrica ponitur, totum opus in
 nihilum soluatur: quia etiam summa opera inaniter fiunt, si intentio-
 ne cordis extra æternitatis rectitudinem deflectuntur. Si autem rectè
 intendimus, bonum opus efficitur, & si minus bonum extra videat-
 ur. Nimirum, cum intentio dirigitur amoris desiderio, qui gratificat
 opus: & quanto maior est amor finis, tanto vehementior est motus
 intentionis, ita quod amor mouet ad finem desideratum, sed intentio
 cuncta disponit, & ordinat ad illius finis consecrationem, per quæ fi-
 nem hunc desideratum consequi sperat. Dicit enim Glossa super il-
 lud Psalmi: *In laqueo isto, quem absconderunt*: Quod pes animæ amor
 est, & eo mouetur ad locum, ad quem tendit, scilicet, ad dilectionem
 bonam vel malam, quod se peruenisse per amorem latatur.

Psalm. 9.

Ad maiorem autem euidenciam, tres gradus bonæ intentionis di-
 stinguuntur. Est enim intentio quædam rectificata, quædam sim-
 plicata, & quædam deificata. Prima dicitur intentio rectificata, vt
 pote principaliter ad Deum & propter Deum directa, quæ procedit
 ex voluntate affectiua, æstu diuini amoris calefacta: quæ voluntas sic
 æstuans, intentionem ad consecutionem æterni finis desiderati ope-
 rando impellit, liquefaciendò in Deum dirigit, nec eam sistere, nisi

Gradus in-
 tentionis
 bonæ tres.

Stitit 3; in æter-

Naturæ re-
curritas ad
seipsam.

Amoris di-
uini & na-
turalis dif-
ferentia.

Genes. 3.

Galat. 6.

Thren. 4.

in aeterno Deo finit. Vnde Origenes super Canticum dicit: Quod qui san-
& desiderio afluat, ad quodlibet opus bonum habilis inuenitur: &
nihil duri in corde, id est, intentione portat, quod non feruore astantis
desiderij in Deum liquecat. Hic ergo discernuntur filij adoptionis
à filiis reprobationis. Nam qui in exercitijs & operibus virtuosis per-
ficiendis non attrahuntur amore diuino, sed impelluntur aliunde, Deo
vniri nõ possunt. Quia cum natura recurua sit ad seipsam, omnes su-
per naturali gratuitaq; dilectione vacantes, in omnibus ad sese refle-
ctuntur, & requiem quarunt in rebus extraneis, quoniam à Deo sunt
auerfi, & ad se naturali dilectione conuersi, quærentes & affectantes in
suis exercitijs & operibus virtuosis, dulcedines & solatia, similiaque,
quorum intrinsecus mouentur appetitu, cum e contra verum amato-
rem nihil contentare valeat præter solum incomprehensibile bonum:
quia charitas est nexus amoris, nos in Deum transuehens, per quam
& vnimur Deo, nobis ipsis renuntiantes, & Deus vnitur nobis. Verum-
tamen tam similis est amor naturalis in actibus exterioribus ipsi cha-
ritati, sicut similes sunt vnus capitis duo pili; licet amborum inten-
tiones sint dissimiles: quia verus amator intendit, quarit, & desi-
derat semper honorem Dei: naturalis autem amator sibi ipsi, prop-
rioque commodo semper intendit. Et sic amore naturali præpõderan-
te in exercitio & sessione spiritali, simul in quatuor peccata prola-
bitur, scilicet in superbiam, cupiditatem, gulositatem, & luxuriam. In
hec enim per ordinem in Paradiso lapsus est Adam, qui mandatum
Dei superbiendo contempsit, cupiditatis instinctu sapientiam concu-
piuit, gulositatis motu illiciti saporis delectamentum quasiuit, & post
hec ad libidinem insaniuit. Sic nimirum ad exercitia tracti, duntaxat
amore naturali, in qualicunque deuotione, facile mouentur ad propriam
complacentiam & inanem gloriam, putantes se aliquid esse, cum nihil sint. Ad sapientiam etiam diuinam, id est, internas illu-
minationes, reuelationes, visiones, & similia, ex curiositate quadam
per cupiditatem nimis inardescunt. Sapores verò & oblectationes
sensuales in affectu sensuali motu gulositatis quarunt. Ad hoc enim
totum suum studium deuotionis frequentando conuertunt. Quibus
tandem adeptis, in libidinem spiritualem insaniunt, cum in his ob-
lectationibus, & consolationibus, obliuio datore finem deuotionis
ponunt, illicque requiescunt. Et in his tam in actiua vita, quam in
contemplatiua plurimum decepti, miserabiliter aberrant. Et qui vesce-
bantur

*banur voluptuose, interierunt in vijs: qui nutriebantur in croceis; amplē-
xati sunt stercore.* Non sic fidelis seruus diuina charitate per motus, qui
non quærit *qua sua sunt, & d qua Iesu Christi.* Vnde signum intentionis
reificatę est sobria letitia, & exultatio mentis. De qua dicit Orig. su-
per Cant. Non inueni verius signum boni hominis, quàm si inter æ-
rumnas fert dulcedinem mentis ex frequentia sobrię exultationis &
letitię. Hoc enim signum denotat immobilitatem mentis tam in ad-
uersis, quàm in prosperis: quod est signum intrinsecum rectę inten-
tionis. Vnde Greg. super illud Iob: *Erat vir simplex & rectus.* Rectus est
ille, qui in aduersis non frangitur, qui ad temporalia non inclinatur,
qui ad superiora totus erigitur, qui diuinę voluntati totus subijcitur.
Sciendum tamen, quòd hæc intentio licet reificata sit, perfectum ta-
men decorem per omnia non habet, quoniam adhuc in actiua vita
consistens, circa multa est occupata, quamuis solum propter Deum.
Vnde Bernardus super Cant. dicit, quòd in aliud tendere, quàm in
Deum, & tamen propter Deum, non otium Marię, sed Marthę nego-
tium est. Absit tamen, vt quę huiusmodi est, quicquam illam dixerim
habere deforme: nec tamen ad perfectum affirmauerim peruenisse
decoris, quippe quę adhuc *solicita est, & turbatur erga plurima,* & non
potest terrenorum actuum vel tenui puluere non aspergi: quem ta-
men citò facileque deterget, & in hora sanctę deuotionis casta inten-
tio, & bonę conscientię interrogatio ad Deum.

Secunda verò dicitur intentio simplificada, quę Deo magis est im-
mediatè proxima, & odore finis æterni dulcius allecta, & est contem-
platiuorū, experimentaliter ex affectiua voluntate procedens. Expe-
rimentalis autè odor vltimi finis alia cuncta quodammodo contem-
nere facit, ex quo in nullo alio intentionem quiescere sinit, sed eam vl-
timo fini (quantum potest) immediatè vnit: quoniam in tali experi-
entia, intentio non ambulat, sed currit cum sponsa, dicens: *In odorem*
unguentorum tuorum curremus. Dicit autem Bern. libro de præcepto &
dispensatione, quòd ad hoc, vt interior oculus, scilicet intentionis, sit
verè simplex, duo sunt illi necessaria, scilicet charitas in intentione, &
veritas in electione. Cuius ratio est, quia charitas intentionem ad
omnia, quę sunt ad finem intentum, dirigit & extendit, ac per hoc ar-
ctius vnit, cum in omnibus vnum intendit, & ad vnum ter- dit, & om-
nia, quantum potest, cum illo vno vnire quærit. Veritas autem non
sinit errare circa finem intentum. Alioqui, vt ibidem Bernard. pro-
sequi-

Philip. 2.

Iob 1.
Rectus
quis.

Lucæ 100

Intentio
simplifi-
cata.Cantic. 7.
Intentioni
simplifica-
ta necessa-
ria qua.
Charitas.

Veritas.

- † Matth. 6. sequitur, quomodo *simplex* est *oculus* intentionalis, cum ignorantia veritatis, qui bonum diligit, & malum nescius agit? Sed illius oculum non immerito simplicem dixerim, cui neutrum bonum desit: quoniam ista duo, oculum intentionalem faciunt simplicem, scilicet amor boni, & cognitio veri: quia charitas non finit intentionem ante finem intentum stare, nec veritas finit eam circa finem errare, quia non querit angulos, nec ei diuersoria placent. Porro, recta & simplex intentio quaedam est tendentia, recta sine obliquitate, & simplex sine admixtione in aeternitatem, à voluntate desideratam, & à ratione dictatam, quae tendentia continua intentionis est approximatio, & attingentia continua desideratae aeternitatis. Simplex intentio, dispersas animae potentias in unitatem spiritus colligit, Deo spiritum amoris in iunctione coniungens. Simplex intentio est decor, initium & finis omnium virtutum, quas Deo semper offert in sacrificium laudis, & gratiarum actionis. Illa intentio simplex est, quae nisi in ordine ad Deum nihil complectitur extra Deum, omnem simulationem, & cordis duplicitatem expellens. Est enim *oculus ille simplex*, qui *totum corpus* operum nostrorum *lucidum* reddit. Est, inquam, interni spiritus amatoria inclinatio, diuino lumine luminosa, spes, fides, & charitatem in se complectens, & totius vitae spiritualis intimum fundamentum existens. Haec igitur intentio, charitate & veritate munita, temporalia deserat, ad aeterna suspirando redeat, donec intentio tentio fiat. Dicit enim Hugo de arca Noë: quod hoc est ad Deum tendere, & ad ipsum pertinere, semper eum & per desiderium querere, & per cognitionem inuenire, & per gustum tangere. Quod si semel in appetitione gloriae caelestis sorti stabilitate animus per intentionem figitur, minus rerum temporalium perturbatione vexatur. A cunctis enim externis motibus eandem intentionem, quasi quendam secretissimum secessum petit, incommutabili inhaerens, & cuncta mutabilia transcendens. Haec igitur intentio tendit in Deum solum immediate, quantum potest, & propter ipsum: sed plerumque non totaliter propter Deum solum, quin etiam propter se quarens medicari & consolari, retinens adhuc aliquid de proprio, ut dicit Bernardus. Vnde psalmista in persona talium ait: *Inclinaui cor meum ad faciendas iustificationes tuas in aeternum propter retributionem*: licet principaliter non quærat mercedem, sed Domini voluntatem. Quam intentionem si forte plurimi supergressi sunt, dictante ratione, compellente charitate: pauci tamen admodum tam voluntarios se reperiunt

Intentio simplex qua.

† Matth. 6.

† Psal. 118.

periunt ad diuinæ consolationis, & internæ sensationis subtractionem, quam ad earum receptionem; nondum plene sibi ipsis mortui ad perferenda quæcunque aduersa, nisi consurgant ad perfectiorem intentionis gradum.

Tertia denique dicitur intentio deificata, utpote amore finis æterni totaliter attracta: Et est proprie beatorum in patria, quia iam intentio fit tentio æterna, & elicitur à voluntate affectata deiformiter. Quidam tamen in statu viæ feruore spiritus inebriati, intentione hanc attingere cupientes, totis præcordijs ad eius felicem consecutionem laborare non cessant, ut & ipsi in hac valle lachrymarum pro modulo suo felicem hanc deificationem, & perfectam diuinam assimilationem assequi mereantur. Deificatio autem, secundum Bernardum, in lib. de diligendo Deum, nihil relinquit in voluntate admixtum vel proprium, sed totum per intentionem dirigit in Deum. Vnde dicit ibidem: O pura & deificata intentio voluntatis, eò certe deificatio, & purior, quò in ea de proprio nihil admixtum relinquitur: eò suauior & dulcior, quò totum diuinum est quod sentitur. Sic enim affici, est plane deificari: quæ deificatio suam perfectione consequitur in futura vita. Vbi sic omnem in Sanctis humanam affectionem, quodam ineffabili modo, necesse erit à se metipso liquecere & deficere, ac in Dei penitus voluntate transformari. Alioqui, quomodo erit *Deus omnia in omnibus*, si in homine aliquid de homine supererit? Manebit quidem substantia, sed in alia forma, in alia gloria, aliaq; potentia, quam intentionem etiam in hac vita, ut dictum est, quidam prælibare merentur.

Vti quisque in actiua vita moralis per Dei amorem proficere debeat: deque amore multiplici Cap. VII.

EXpediti de primo, ad consurrectionem actiua vitæ nobis necessario, scilicet de intentione recta, (quæ licet proficit, non tamen sufficit) ideo nunc secundum prosequamur, Deo nos propinquare faciens & vnies: quod est dilectio præcipua charitatis igniculo inflammata, ut, scilicet, nihil æquè vel plus Deo diligamus. Quo fit, ut in omnibus actibus animus recte intendens, *super pectus Domini*, per amore caput inelinet: ut cui recta intentione coniunctus est, etiam dilectione præcipua coniungatur. Omnis quippe creatura, ut talis, infra Deum diligenda est, tamen non extraordinaria dilectione, sed in ordine ad Deum: ut vel ipsa iuuat vel cooperetur in bonum, vel per eam animus ma-

T t t t nudu-

nuducatur ad Deum, & sic seruetur ordinis rectitudo. Charitas autem, quia non vult sinere medium inter se & dilectum, ideo acumine suo cuncta penetrat, donec ad dilectum perueniat: & sic intentionem istam corroborat, purificat, & consummat: amantē insuper cum amato arctius & efficacius stringit & vnit. Vnde Dionysius libro de diuinis nominibus dicit: Vnus est amor increatus, qui sua superstanti-

Cap. 4.

Amor cre-
atus.

ali & vniuersali appetitione ingignit omnibus rebus amorem creatum: Qui amor creatus, est quaedam inclinatio & coordinatio amantis ad bonum amatum. Est enim amor, connexio & vinculum, quo omnium rerum vniuersitas, ineffabili amicitia, insolubili quoque vniōne copulatur. Cū igitur amorem nominamus, siue diuinū, siue Angelicum, siue intellectualem, siue animale, siue naturalem, designamus nomine amoris quandam virtutem vnitiuam, communicatiuam, mouentem superiora ad prouidentiam inferiorum, & inferiora ad cōuersionem superiorum, ac coordinata ad continuam & mutuam habitudinē. Amor ergo noster, cum igniculo charitatis diuinæ fuerit inflā-

1. Ioan. 4.

matu, cum Deo stabilitur, ac perpetuatur: quia *Deus charitas est, & qui manet in charitate, in Deo manet, & Deus in eo.* Quod cum Dei adiutorio fieri poterit in æternum: Nam in libro de spiritu & anima dicitur, quod anima in se non de se amorem habet, quo semper cum Deo stare poterit. Vnde Apostolus ad Romanos: *Certus sum*, inquit,

Rom. 8.

quod *neque mors, neque vita, &c.* Quæ verba declarans Augustinus lib. de moribus Ecclesiæ, dicit, quod licet corpus nostrum mori possit, ipsum tamen, quo Deum diligimus, scilicet anima, mori non potest, nisi dum non diligit Deum, cui mors est non diligere Deum: quod nihil aliud est, quam ei in diligendo aliquid præponere. *Neque vita*, quia Deus est fons vitæ. *Neque Angeli, neque principatus, neque virtutes*, id est, nec inferiores, nec mediæ, nec superiores: quia Angeli, cū in hæremus Deo, non sunt nostra mente potentiores, sed toto mundo superior est mens, Deo per charitatem in hærens. *Neque instantia*, scilicet aduersa, quia eò leuiora sentimus, quò ei, à quo nos separare molimur,

1. Cor. 13.

arctius in hæremus: & ideo *charitas omnia sustinet. Neque futura*, scilicet promissa, quia quicquid boni futurorum est, certius promittit DEVS sibi in hærentibus, & nihil est ipso Deo melius. *Neque fortitudo*, id est, violentia alicuius: *neque altitudo*, id est, prosperitas: *neque profundum*, id est, aduersitas: *neque alia creatura*, quia bonis omnia cooperantur in bonum, nec nos separant nisi demerito nostro. *Charitas enim nunquam*

Rom. 8.

1. Cor. 13.

nunquam

nunquam excidit, sed nos Deo feliciter consummat & perpetuat, dum in idipsum fideliter subleuata fuerit. Quod si in his, quæ deorsum sunt, per amorem se conuerterit, instabilitate continua fluctuabit: quia dicit Hugo in lib. de arca Noë: Quod dum cor nostrum, vel spiritus noster per desideria defluens cœperit, quasi in tot diuisum est, quot in eo sunt, quæ concupiscit. Hinc nascitur illi motus sine stabilitate, labor sine requie, cursus sine peruentione, ita quod inquietus sit semper spiritus noster, donec illi adherere cœperit, ubi desiderio suo nil deesse gaudeat, & ea, quæ diligit, semper mansura confidat & credat.

Tertio, Deo coniungi studeat animus adhesionem quietam anchora spei solidata, ut omnes tam moralis, quam spiritualis exercitij motus, omnemque internæ suauitatis etiam diuinitus infusæ suauitatem & saporem intentionis velocitate & dilectionis acumine transcendens, in Deo, tanquam in motus sui finali termino, immobiliter quiescat. Nam in eo, cui rectè intendimus & præcipuè diligimus, immobiliter meritò quiescendum est, potius quam in omnibus donis eius. Intentio quidem & dilectio cuncta munera bonorum operum & dona, diuinis obtutibus sedulè representant: sed super omnem horum multitudinem sola in solo omnium datore requiescere concupiscit. Vbi verò supra omnia Dei dona, & supra semetipsam, & omnem creaturam in dilecto amore viuifico quiescit: illic anima in Deo, & De-

Quies anti-
mae.

Iohan. 4.

Intentioni,
rectæ duo
necessaria,

Psal. 38.

Meditatio
humana.

Tert 2
plati

Cogitatio. platione. Quia cogitatio fit sine labore & vtilitate, dum scilicet quis liberè cor suum euagari permittit, nec vllis terminis restringitur, quod ex vacuitate & distractione cordis, defectuque feruoris contingere solet, contra quod dicit Seneca libro de quatuor virtutibus: Cogitationes vagas & velut somno similes non recipias: quibus si animum tuum oblectaueris, cum omnia dispoſueris, tristis remanebis. Cogitatio igitur tua stabilis sit & certa, siue deliberet, siue quarat. Vnde dicit Gregorius in Moralibus, quod mens tot gressibus à Deo longè fit, quot malis cogitationibus decreſcit; quum manus cessat ab opere, malus tamen non est innocens à cogitatione. Meditatio verò fit cum labore & vtilitate, cum scilicet quis cogitationem suam tantum ad bona memoranda restringere nititur & captiuare. Contemplatio autem fit sine labore cum summa agilitate & vtilitate: quia contemplatio propriè est actus intellectus non impediti, gratia sanati, in aeterna spectacula vel specula directi, & in admiratione suspensi. Porro, meditationi humane, ne in labore deficiat, allocutio diuina vicem reddere solet, quae secundum Augustinum fit inspiratione diuina, qua mentibus nostris suam voluntatem, & suam veritatem inuisibiliter ostendit: & sic humanam meditationem perficit, quia, secundum Dionysium, bona naturalia per bona supernaturalia perficiuntur. Motus enim animae tam intellectuales, quam affectuales inter Deum & animam in meditationibus quasi quidam nuntij discurrunt: qui tamen inutiles & indigni erunt in conspectu Dei, nisi lumine veritatis, & feruore charitatis, per diuinum praeueniantur alloquium. Et ideo nisi diuina inspiratio vel allocutio mentem ad meditandum excitet & inspiret, quid, qualiter, & quando de diuinis meditandum sit, humana meditatio vana & inutilis remanet; quia non exardescit in ea ignis deuotionis, sed vanitatis, curiositatis, & cupiditatis. Dum verò nostra meditationi se diuina sociauerit inspiratio, quasi viator quidam iucundissimis confabulationibus spiritum nostrum subleuat, à temporalibus abstrahendo, de aeternis instruendo, & ad aeterna inuitando, vt merito dulce verbum eructet dicens: *Quam dulcia faucibus meis eloquia tua, super mel ori meo.* A cuius nimirum dulcedine cum Moſe ducitur ad interiora deserti. Et cum Psalmista psallit, dicens: *Ecce elongaui fugiēs, & mansi in solitudine. Expectabam eum, qui saluum me fecit à puſillanimitate spiritus, & tempeſtate.* Super quo verbo dicit Bernardus: Non fuit cōtentus exire, nisi & longè se faceret, vt quiescere posset.

Et si

Psal. 118.

Exod. 3.

Psal. 54.

Et si transfūisti carnis oblectamenta, vt minimè iam obedias contu-
piscentijs, nec tenearis illecebris & curis eius, profecisti quidem, & se-
parasti te; sed nondum te elongasti, nisi irruentia vndique phantaf-
mata corporearum similitudinum transfuolare mentis puritate pra-
ualeas. Hucusque noli tibi promittere requiem. Erras, si circa te asti-
mas inuenire locum quietis, secretum solitudinis, serenum lucis, ha-
bitaculum pacis. Hac ille. Nec mirum, cum dicat Gregorius, Quod Manere in
in solitudine manere, est à secreto cordis terrenorum desideriorum solitudine
tumultus expellere, & vna & viua intentione æterna patriæ, in amo- quid.
rem intimæ quietis anhelare. Vnde sequitur in Psalmo: Psal. 54.
exum, qui saluum me fecit à pusillanimitate spiritus, & tempestate. In quo se-
liberatum asserit à duobus in solitudine, quæ solent impedire ad in-
teriora progredi cupientes. Primum est interior, scilicet pusillanimi- Pusillani-
tas, quæ provenit ex defectu fidei & confidentiæ, ex qua oriuntur om- mitas.
nia interiora impedimenta. Contra quod dicit Psalmista: Psal. 17.
te eripiar à tentatione, & in Deo meo transgrediar murum. Murus, se- Murus in-
cundum Gregorium, est omne, quod itineri nostro obijcitur, ne ad ter Deum
eam, qui diligitur, transseat. Sed hunc murum transgredimur, cum & nos.
præ amore illius omnia mundo obiecta calcamus, vt ad eum, quem Tempestas
diligimus, expedite peruenire valeamus. Secundum est exterior, sci- spiritus.
licet tempestas, quæ provenit ex defectu charitatis, quæ vigorata
tranquillè *sustinet omnia*, ex quo oriuntur omnia impedimenta exte-
riora & interiora: quia tempestas exterior (vt frequenter) interiorem
generat, nisi charitas adsit, quæ *omnia suffert*. In solitaria ergo medita- 1 Cor. 13.
tione, sola cum solo securè manet à tentationibus externis abscondi-
ta, veritatis fidei feruore viuificata & stabilita. Quod ostendit Hugo
de arca Noe, dicens: Si per studium meditationis assidua cor no-
strum inhabitare cœperimus, iam quodammodo temporales esse de-
stitimus, & quasi mortui mundo facti, intus cum Deo viuimus. Quo-
niam ibi fixum est nostrum desiderium, vbi mutabilitati non subia-
cemus. Ecce iam studio sa meditatio in tantum se exercuit & profe- Contem-
cit; quod in contemplationem transiit: quia veritatem per medita- platio.
tionem diu quæsitam, & tandem inuentam, mens solet cum auidita
te suscipere, mirari cum exultatione, eiusdemque admirationi diu-
tius inhaerere. Et hoc est meditationem meditando excedere, & me-
ditationem in contemplationem transire: sicut & cogitatio quando Meditatio
que in meditationem transit. Cum enim æternorum meditatio sit æternorum
quæ quid.

quædam inquisitio veritatis æternorum cum magna animi industria, nec ab inquisitione desistat, donec quod quarit, inueniat, quantum potest, planum est quod spiritus humanus per ipsam in æternis nec figitur, nec quietatur, donec quod per meditationem quaerebatur, ei per contemplationem ostendatur. Quam citò verò quod quaesivit, inuenerit, & spiritus illi velut acquiescendo cum admiratione inharere cœperit, tam citò meditatio esse desinit, & in contemplationem transit. Quia meditationi, secundum Richardum, proprium est sua promotione semper in vltiora tendere. Sed contemplationi proprium est iucunditatis suæ * speculo cum admiratione adhaerere. Sicque desinit actiua vita, & incipit contemplatiua. Nam sicut in naturalibus entium genera hoc ordine concatenata sunt, vt inferiorum suprema, superiorum in simis sint coniuncta: sic & in moralibus, supremus gradus inferioris vitæ, superioris infimum attingit.

* Alijs speculo.
Staculo.

Gradus vitæ
actiue
supremus.

1. Cor. 13.
Exod. 33.

Luc. 19.
Zachæus
quomodo
imitandus.

Articuli
fidei.

Supremum igitur actiue vitæ gradum submittentem, vitæ contemplatiue connectamus. Cum enim sic intentione recta, dilectione præcipua, & adhaesione quieta quis Christo iugiter inhaerit, pijs sæpe desiderijs æstuat respicere *in faciem Christi sui*, vt quem pro tam immensis beneficijs & donis *per speculum in enigmate* veneratur, etiam facie tenus palam videat & agnoscat: Quoniam in operibus eum & à posterioribus agnoscere, minimè sufficere iudicat, nisi & *faciem* eius desiderabilem videre mereatur. Quamobrem industriosa sollicitudine Zachæum æmulabitur, *Iesum videre* cupientem *quis esset*, sed adhuc *statura* pusillum, & ideo à tumultuantium cogitationum vel creaturarum turba præpeditum. Ascendat autem conuersione vigorosa meditationum & affectionum *in arborem sycomorum*, ramis duodecim adornatam, hoc est, fidei celsitudinem: cuius rami sunt eius articuli. Quorum inferiores, de incarnationis Dominicæ, nostræque salutis mysterio loquuntur: superiores verò personarum Trinitatem, & naturæ diuinæ vnitatem eminentissimè confitentur. In cuius arboris apice, id est, deitatis vnitatem fixè per amorem sedeat, & adhaesione quieta permaneat: quia Christus cum multitudine donorum suorum & gratiarum est *inde transiturus*. Quem cum respexerit cum lumine fidei, protinus secundum diuinitatem immensum, incomprehensibilem, inaccessibilem, & inuestigabilem esse, mentis oculis ostendit. Et hic est supremus gradus cognitionis in actiua vita. Christus

Nus autem in hoc culmine cognitionis eum aspiciens, ait: *Festinus
 descende, quia hodie in domo tua oportet me manere.* Quod festinum
 nihil aliud est, quam amoris desiderio, deitatis abyssio se protinus
 immergere, quam sub solo creato lumine, nulla valet intelligentia
 comprehendere: sed ubi cognitio foris stat, amor & desiderium in-
 trant. Et sic in anima Deo, & Deus in anima amore vicario requie-
 scunt. Nam ubi anima cuncta transcendens, in cacumine suæ mentis
 ascendit, ibi Christo in lumine fidei obuians, diuinitus illustratur, &
 Deum esse incomprehensibilem, incognoscibilemque docetur: ubi
 verò Deo incomprehensibili se toto desiderio proclinat, illic iterum
 occurrens Christo, donis eius celestibus adimpleretur. Vbi denique su-
 per omnia Dei dona, supra seipsam & omnem creaturam, amore vi-
 uifico requiescit, illic in Deo ipsa, & in ea Deus requiescit. Et hic est
 summus confurrectionis gradus, quem in via actiue vitæ valeamus at-
 tingere. Ad quam dilectam dilectus in Canticis inuitat, dicens: *Sur- Cant. 2:
 ge, propera amica mea, columba mea, formosa mea, & veni.* Quasi di-
 ceret: *O amica mea,* propter tuæ meditationis amorosam assiduita-
 tem, quæ scilicet amoris est incentiua, quia in ea ignis exardescit. (Si-
 cut enim ignem ligna nutriunt: sic meditationes amorosa desideria
 pascunt.) *Surge* per meditationis extensionem, à temporalibus in æter-
 nitatem. *O columba mea,* (propter meditationis columbinam simpli-
 citatem,) quæ simplicem habet intuitum, signans puram & simplicem
 intelligentiam: ex qua simplices & puræ meditationes oriuntur, quæ
 sunt Deo gratissimæ: *meditabor,* inquit, *ut columba.* *Propera,* per me- Ifai. 38:
 ditationis agilitatem, quam desiderabat Psalmista, dicens: *Quis da- Psalm. 54:
 bit mibi pennas sicut columba?* *O formosa mea,* propter meditationis
 puritatem. Eius enim exercitatio sedula circa æterna mentem puri-
 ficat, à temporalibus abstrahendo, ad æterna extendendo. Nam, se-
 cundum Augustinum primo de Trinitate; Quamvis mens se magis ex-
 tendit ad id quod æternum est, tantò magis formatur ad imaginem
 Dei, ut sic merito audiat, *Veni.* Quod nobis concedat Christus Domi-
 nus. Amen.

*De duplici modo perueniendi ad vitam speculatiuam & spiritualem,
 deque contemplatione duplici. Cap. VIII.*

A Mice ascende superius. Propheta David animæ contemplati. Luc. 14.
 uæ femitam perfectionis ingerere volens: *Accedite,* inquit, Psalm. 33.
 Tttt 4. ad eum.

ad eum, & illuminamini, & facies vestrae non confundentur. Cum enim creatura rationalis abiens in regionem dissimilitudinis, à Deo distet gradibus infinitis, ad hoc, quòd lucis aeternae superplenis claritatibus illustretur, necesse est animam, velut à se egredi, & gratuito Creatoris beneficio superius eleuari, vt sit aliqua approximatio, & assimilatio quaedam conformitas inter creaturam recipientem, & benignissimum Creatorem influentem. Quae nimirum approximatio compendiosius adimpletur in semitis potentiarum, & affectuarum, quam intellectuarum, sicuti videbitur. Sed haec est sapientia à paucis admodum cognita: licet David ostendat liquidò per degustationem perueniendum esse ad veram illuminationem, dicens: *Gustate, & videte quoniam suavis est Dominus.* Gustata quoque mellis dulcedine, *illuminati sunt oculi Ionathae.* Hinc est quòd diuinus Dionysius 7. de diuinis nominibus vocat eam irrationabilem, amentem, & stultam sapientiam, dicens: Hanc irrationabilem, amentem, & stultam sapientiam, excedentem laudantes dicimus, quòd est omnis mentis & rationis & omnis sapientiae & prudentiae causa: & in ipsa est omne consilium, & ab ipsa omnis cognitio & prudentia, & in ipsa *sunt omnes thesauri sapientiae & scientiae Dei absconditi.* Vbi per sapientiam & cognitionem completa perfectio viriusque potentiae denotatur, scilicet affectuæ & intellectiuae. Vocat eam irrationabilem, quia nec ipsa ratio apprehendit, nec inuestigando ratione vtitur. Vocat eam amentem, id est, sine mente & intellectu, quoniam in exercitijs suis intellectu non vtitur, eò quòd ad tam summam cognitionem intellectus peruenire non sufficit. Vocat eam stultam, quia sine vsu omnimodae intelligentiae in affectu solo ista sapientia confurgit, quam nulla intelligentia penitus apprehendit. Et haec sapientia non tantum praeclarior est, sed etiam vtilior alijs scientijs, cognitionibus, & apprehensionibus, quia non tantum affectum supra se erigit, & amore exratico creaturam altissimo Creatori perfectius vnit: sed in superintellectum in tantum eleuat, quòd multo plus omni prouidentia & cognitione diuinis fulgoribus calitus illustretur, quam aliquo ingenij sui exercitio valeat quis obrinere. Quae sic à beato Dionysio diffinitur in libro de diuinis nominibus: Sapientia est dignissima Dei cognitio per ignorantiam cognita, secundum vnionem, quae est supra mentem, quando mens ab omnibus alijs recedens, postea seipsam dimittens, vna est supersplendentibus radijs, imperiscurabili & profun-

Ibidem.
1. Reg. 14.

Coloss. 2.

Sapientia
quid sit.

et coloss

in fundo lumine sapientia illuminata. Hæc est illa sapientia Sanctorum à profluvio totius Trinitatis, fidelibus infusa, ac deifica diffusionem diuinitus illapsa, qua mentes amantium rore caelesti perfusa, non ali- quod emolumentum corporale, non aliqua dona Dei, scilicet gra- tiam, virtutes, vel gloriam: sed ipsum, qui est totius deiformis ema- nationis principium, scintillantibus affectionibus, insatiabilibus de- siderijs, vnicijs aspirationibus, non aliud affectantes, ipsum solum tangere, & ipsi vniri desiderant. Hic tamen est aduertendum, quod mens, licet huic sapientia coniuncta, tendat superius, tamen quan- tum est de suis motibus anagogicis, in ipso actuali exercitio sine om- ni mulebri vnctione vel delectatione consistit: sed potius est ibi mi- ro modo corporalis afflictio, nisi Dominus proflua largitate sua dul- cedine irrorare dignaretur. De hoc tamen semper lætitiã concipit: quia in hac actuali tendentiã directè sine obliuatione quacunque se percipit in Deum consurgere: qui locus vnicus est suæ dignitatis, sibi naturaliter correspondens: sicut lapis naturaliter ad centrum suum tendit. Vnde multi decipiuntur in hac philosophia minus experti, semper æstimantes mentem in suis motibus consurgentem, caelesti dulcore multipliciter irrorari. Cùm econtra mens actione la- boriosissima sursum agatur, ac ex extensione spiritus fit quadam e- neruatio corporis, & membrorum corporalium debilitatio, ex im- petuositate motuum anagogicorum, quos sine magna corporis af- flictione sustinere non potest, nisi gaudium spiritus suo profluvio dolorem ipsum indulcoraret, quod subtiliter innuit Iob, dicens:

Suspendium elegit anima mea, & mortem ossa mea. Præterea, per istam

sapientiam virtutes Theologicæ roborantur. Et primò, fides, quia Iob 7. per hoc, quod mens insensibiliter infallibili notitia se trahi sentit Virtutes Theologi- cæ quomo- do per Sa- pientiã ro- borantur. in illum, qui solus est desiderij sui contentatius, (& hoc experitur Fides. verius, quàm oculus videre potest materiale obiectum) hinc mens certificatur, quod ille solus & verus est Deus, quem fide colit: ita quod si omnes mundi sapientes dicerent, Fides tua non est vera, sed deceptoria: econtra responderet, Fides vestra fallax est, & fides mea verax est. Multo quæ felicius per vnctiones amoris tenet infallibi- le firmamentum cordis, quàm per rationes & inuestigationes. Se- cundò, corroboratur spes, quæ est certa expectatio futuræ beatitudinis, in tantum, quod iam de obtinenda futura gloria, quasi non ti- meat: quia mens prius ad reuerentiã maiestatis trepida, tantam fa-

V v v v milia.

Charitas.

miliaritatem per affectiones & vnitiva desideria consequitur, quod ipsius dilecti dono. in ipsa mente quaedam confidentia relinquitur, qua omnis timor pungitius ab ea per modum cautelae radicitus extirpatur. Terriò, inflammatur & perficitur charitas, quia cum per motus anagogicos, ad ipsius intimiorem vñionem aspirat, expolita radijs aeterni solis, ab igne desuper emisso & immisso accenditur. Nam sol ist. mentes multipliciter exurit, quia ipse per se augmenat ardorem in spiritu, mediante quoque ardore, refecat obstacula, quae amorem impediunt, vt ardentius inflammetur. Insuper beneficia spiritalia super addit, quibus amor in ipso perficitur. Facit (inquam) exurere mentem ad hoc, vt ardentissime Deus vnice diligatur. Denique, sapientia ista mentem exurit, vt in omnem proximum, sicut in seipsum, hoc amore ferueat. Rursum, desiderijs insatiabilibus vsque ad vñionem plenissimam aspirare languida non desistat. Nec tantum virtutes per eam perfectum principatum obtinent, sed & mens omni philosophia, omni que inuestigationi rationis & inquisitionis, omnis speculatiuae Theologiae praepõnitur: quia per eam sine aliquo concomitante vel praecedente cogitatu, motum amoris habet, per apicem ipsius affectiuae indicibili modo summum apprehendere bonum. Adquam apprehensionem, nec intellectus consergit, nec intelligentia speculatur. Hinc etiam gentilis eam non apprehendit, quia non quaerunt, nec esse putauit, nec vim, secundum quam diffunditur, in anima d.prehendit. Putauit enim summam vim cognitiuam inesse intellectu, cum sit alia vis, quae non minus excedit intellectum, quam intellectus rationem; & ratio imaginationem, scilicet, principalis affectio, quae est scientia syneresis, sola spiritui diuino vnibilis.

Quae possit esse cognitiua virtus supra intellectum non video, nisi ipsemet intellectus, secundum quod supra modo caelestia inuenitur accipit.

Natura hominis duplex.

Denique, sciendum est, quod rationalis creatura constat ex duplici natura, scilicet, corporali & spiritali: & vtraque sibi correspondentia habet obiecta, quibus secundum cuiuslibet capacitatem aeterna veritas percipi potest. Ideo merito duplex contemplandi modus assignandus est, quibus etiam duplici via ad ardorem amoris peruenire valeamus. Nam quidam sunt homines sensuales & rudes, qui tantum sensibilia cognoscunt: vt pote sensum & intellectum obrutum habentes, & affectum recursum. Ideo nec bonitatem nec veritatem diuinam in semetipsis percipiunt. Ne tamen omnino diuinæ cognitionis sint expertes, posuit Deus sensibiles creaturas, vt inuisibilia Dei per ea, quae facta sunt, intellecta conspiciantur. Et sic pri-

Rom. 1.

sic primus modus contemplationis, quo peruenitur ad ardorem amoris, communis est & scholasticus, per modum inquisitionis & elevationis paulatim ascendens: incipiensque per exercitium ab inferioribus ad superiora. Verbi gratia: Primò creaturas exteriores exteriori sensu aspicit: deinde superius ascendendo, quod exteriori sensu percepit, in imagine repositum conseruat, ac se magis eleuando, ratiocinando, conseruando, causam vnã omnium creatricem inuenit. Sic enim perueniunt Philosophi ad cognitionem vnius Dei, qui tantam videntes creaturarum magnitudinem, tam decoram ordinationem, tantam earundem vtilitatem, per eas Creatorem vnum esse potentissimum, sapientissimum, & optimum, infallibili cognitione decernebant. Ex huiusmodi autem consideratione, ratiocinatione, & inspectione creaturarum, habitus quidam in intellectu relinquuntur, vbi primordiale fundamentum creaturarum conseruatur: ita quòd de cetero, non tantum per conspectiorem creaturarum, sed etiam per irradiationem & illuminationem à Deo quodammodo immixtam, mens ad diuina contemplanda præclarius eleuatur. Tandem verò cuncta contemplatio in affectione, & desiderabili vnitione terminatur. Alioquin enim contemplatio sine amoris affectione subsequente, parum prodest, aut nihil. Et id eo dicit Augustinus, quòd non licet semper volitando cogitare, sed etiam amando inharere, vt semper meditatio præcedat affectionem amoris. Et sic secundum viam scholasticam & communem, qua per creaturas vel intellectum cognoscitur Deus, cognitio præcedit amoris affectum, antequam in Deum affectus accendatur amoris. Cognitio tamen quæ sequitur amoris affectum, cum scilicet in processu mystico diuinus spiritus supremum apicem affectus tangit, ex illo tactu relinquuntur in mente cognitio multò verior, perfectior, & certior: sicut à simili quædam delectabilia cognoscuntur ad vescendum per aliqua signa, quæ in eis videntur. Ex qua cognitione vt comedantur, videntis appetitus inardescit. Sed cum illa gustauerit, ex ipso gustu iam amplior & certior agnitio relinquuntur: & ex hoc ad degustandum denuo magis inardescit.

Secundus autem modus in Deum conurgendi mysticus & secretus est, ac per hoc omnibus alijs modis vtilior, & nobilior, ad habendumque facilius, sicut in sequenti sermone declarabitur: quem modum à filijs suis Dominus voluit frequentari, sensibiliaque funditus

Modus con-
templandi
mysticus.

ab eis amoueri, ut multò felicius & uerius in secretiori thalamo affectus interior in amoris lectulo collocatum sentiant, quem Iudei & Philosophi interiori cæci per creaturas exteriores discurrendo mendicant. In hac enim mystica Theologia iubetur quis ingredi cubiculum suum interiori, ubi thesaurum hunc, scilicet dilectum, absconditum inueniet: qui quæri non debet ut sensibile, prout exteriori sensui correspondet, nec prout est obiectum interiorum sensuum, nec sub apprehensua ratione ipsius Dei, prout est dulcissimus, pulcherrimus, suauissimus, per mentis anagogica desideria appetatur, ne scilicet anima, quæ quasi filia soli desiderio Conditoris inharere debet, ueluti mercenaria suam refectionem impudenter requirat: nihil tantum ad hoc, ut in eius dulcedinis & suauitatis nutrimento uisceriosius affecta, iam insatiabilibus & immensis desiderijs ad dilectum inardescat, ac uniuersa creaturæ delectatio plenius de cætero uilifcat. Hæc est illa mirabilis & occulta sapientia uniuersa, quæ per affectiones flamigeras consistit in amoris desiderio, ac sine omni meditatione & inuestigatione præuia, amantis affectum sursum trahit. Non enim oportet cogitare de creaturis, nec de Angelis, nec de Deo, nec de Trinitate: quia non per meditationem præuiam, sed per affectus desiderium debet aspirando consurgere.

Proficientium modus in mystica sapientia.

Ad maiorem tamen euidentiã sciendum, quòd ista sapientia aliter debet exerceri à proficientibus, & aliter à perfectis. Nam proficientes post debitam conscientie purgationem, debent aliquantulum cogitando, ipsi Deo desuper inflammati occurrere, præsertim cum sibi diuinam gratiam aridè conspexerint: non tamen cogitando de Deo, uel de Angelis (ut dictum est,) sed consurgendo per meditationes anagogicas: exempli gratia, ut rudibus occasio detur: Si quis uel simplicissimus tantum hoc modo desiderio suo supra se confurgeret: O Domine quando te diligam? quando te constringam? quando tibi totus uniar & immergar? quando totus à tua plenitudine absorbebor? Totum te sitio, totum me tribuo: & infinita similia. Et si hæc sapientius frequentaret, citius se sciret experimentaliter inflammati, quàm si de secretissimis celestibus, & æterna generatione, uel processione milesies cogitaret. Per tales enim aspirationes præuias, in seipsis directum prouocantes, amoris affectio paulatim accenditur, & ad mentis eleuationem quis magis ac magis habilitatur, quousque ad ueritatem eleuationem affectio sustollatur. Cum autem

autem per frequens exercitium in amore vnituo mens cōfirmata fuerit, ac per ingematas flammigeras amoris affectiones, vel aspirationes supra seipſam dextera dilecti sui subleuata, citius quàm cogitari posset, sine omni cogitatione praua vel concomitante, quotiescuq; placuerit in die, vel in nocte; centies, vel millesies in dilectum afficeretur, ad illum totum possidendum, innumerabilibus desiderijs aspirandis, in quantum admittit valetudo corporalis. Nam in his magna discretio est adhibenda, ne corpus per feruorem spiritus ante tempus destruat: prout postea latius videbitur. Et tunc amoris affectio præcedit * Alias cogitatione, quæ tantæ mobilitatis est, quod sicut in aspiratione & re- cognitione. spiratione anhelitus, sine omni deliberatione procedit emissio vel immisio: sic sine omni deliberatione affectus ignitus, qui est super omnem intellectum, in illū tendit, cui soli perfectius vniri desiderat, & actione suam ab omni intelligentia totaliter separatam habet: tanta latitudine & promptitudine à parte superiori coadiutus, vt mira velocitate motuum citius quàm cogitari valeat, instar aspirantis vel respirantis consurgat. Cuius etiam velocitate, extensiuoq; & importunissimo ardore, exercitium omnis speculatiuæ cognitionis, sicut mendicus, nullius valoris repudiatur & rescinditur, licet importunè se immisceat.

Hæc est igitur nobilissima sapientia mystica: hæc inquam est affectio amoris verissima, quæ primùm tangitur & tangit propter maximam vicinitatem cum suo appropriato, scilicet Spiritu sancto. * Alias Spiritus sancti.

Primùm enim tangitur, quoniam amor iste verus, qui est Spiritus sanctus, est tertia persona in diuinis, & vltima respectu ordinis personarum; & per consequens nobis propinquior. Hinc est, quod primò in eon resurrectione affectiua in Deum, supremum apicem affectiua per ignem amoris tangit, instammat, ac indicibiliter sine cogitatione praua, vel rationis discretione ad se trahit: sicut lapis naturali motu semper ad centrum suum trahitur, eò quod affectiua potentia, quæ est supremam in spiritu hominis, Spiritui sancto immediatè vinculo amoris est vnibilis. Secundò etiam primò tangitur, quia spiritus rationalis à Deo recipit influentiam, primò & principaliter in quantum est ipsi affiniore, sed affectus per amorem dispositus, est supremus in spiritu rationali, & per consequens increato spiritui propinquior. * Hic primò tangitur apex affectus à Deo per immisionem igniti amoris in spiritu, tanquam Deo propinquior; antequam apprehendit eum intellectus: qui est multo plus à supremo Creatore distantior, quàm affectus: * Alias Hinc.

aus: quare multo excellentior, amabilior, & ad obtinendum dilectum facilior est ardor amoris. Primumque conscendit ad dilectum tangendum, osculandum & amplexandum: sicut à simili, ordo Seraphin, qui interpretatur ardēs, est Deo vicinior quam Cherubin, ac per consequens vberius, perfectius, & prius influētiam à Deo recipit, quam Cherubin, qui interpretatur plenitudo scientiæ. Et hæc potentia, vt est supremum in spiritu, ferè ab omnibus ignoratur: nisi ab illis, quibus ab igne Spiritus sancti immediatè apex affectus tangitur, & mouetur. In quo tactu Spiritus sancti datur multò maior de Deo cognitio, quam per omnē intellectum, & rationem inuestigando. Per quem, inquam, tactum, mouet affectum, primò per ardorem in Deum, deinde illuminat intellectum ad verissimam, & plenissimam cognitionem. Dissoluit imaginaria phantasmata, refranat & captiuat omnium sensuum deordinationem, etiam vsque ad carnis sensualitatem, sua redundantia pestiferam corruptionem eius mortificando.

D. HENRICI HARPHII
THEOLOGIAE MYSTICAE LIBRI
III. PARS SECVNDA.

*De preparatione vite speculatiuæ & spiritualis, deque affectu
quintuplici. Cap. IX.*

Iohan. 17.

ASCENDE superius, Lucæ 14. Dicit Augustinus in libro de cognitione vera vite: Quòd, cum hæc sit vita æterna, vt se solum Deum verum cognoscant, profectò constat naturam rationalem ad hoc solum factam, vt factorem suum Deum verum intelligat, intelligendo diligit, diligendo, in eo, qui est vera vita, æternaliter beatè viuat. Et ideo concludit, quòd diuinitatis essentiam rationabiliter inuestigare, est ad æternam vitam festinare: quam vtique negligendo ignorare, est ad mortem indeficientem damnabiliter properare: quia duo sunt æternitatis itinera: Vnū ducens ad vitam æternam: Alterum ducens ad mortem æternam. A Domino namque se auertere, secundum Augustinum, est cadere: in quem se conuertere, est resurgere: in quo manere, est consistere. Et hæc quidem

Itinera æternitatis duo.